

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáczai-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petítor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 80 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELOS SZERKESZTŐ.

DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 6 frt — kr.

Félévre . . . 3 > — >

Negyedévre . . . 1 > 50 >

Egy hónapra — > 60 >

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Félévre . . . 4 > — >

Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Egy hónapra — > 80 >

Vidékre postán szállítva:

Egész évre 10 frt — kr.

Félévre . . . 5 > — >

Negyedévre . . . 2 > 50 >

Egy hónapra 1 > — >

Egyes szám ára 4 kr

Bánffy politikájának gyümölcsei.

Király Ő Felsege elment Zágrába, hogy az ő hű horvát alattvalóit huszonhét hosszú esztendő után újra meglátogassa.

Nagyon helyesen és bölcsen cselekedett, mert atyai kötelességei közé tartozik az is, hogy népeit koronként felkeresse.

Horvátországba azonban nem mint osztrák császár — a bécsi kormány tagjaitól kisérve — hanem mint magyar király, a magyar miniszterek kíséretében utazott, mint olyan helyre, mely a magyar korona egyik kiegészítő része.

Horvát testvéreink azonban úgy látják, hogy a régi viszontlátás öröme Magyarországon apostoli királyát oly rendkívüli fogadtatásban akarták részesíteni és oly nagyszerű látványosságot akartak tiszteletére rendezni, melyet az európai művelt államok egyike sem tudna felmutatni. Szóval, ők a látogatásban nyilvánuló kitüntető királyi kegyet a világ és Ő felsege előtt megakarták örökíteni.

És ez sikerült is nekik, mert azon király zászlaját, ki őket látogatásával megtisztelni szives volt, ők kegyeskedtek a legmagasabb vendégnek majdnem szemláltára elégetni, és durván megsérteni.

Mivel tiszteletének és véleményének mindenki olyképen és módon ad kifejezést, amint azt érti és legjobbnak véli: ehhez nem sok szólni valónk van annálkevésbé, mert az az elem, mely ily becstelen cselekményre képes, nem méltó arra, hogy mi velük foglalkozzunk, de igenis az illetékes törvényszék hatáskörébe tartozik velük szemben az ország törvényeinek érvényét szerezni.

Lettek légyen a merénylők a társadalom műveltebb vagy műveletlenebb osztályának tagjai is, az reánk nézve egészen közömbös lehet, mert bármely kategóriába tartozó elemek követték is el a galád tettet, itt nem annyira az egyének személyisége, mint inkább maga a cselekmény elkövetése érdekelhet bennünket.

Sőt még ez sem annyira, mint leginkább annak megtudása, hogy hogyan volt lehetséges Zágrábban az apostoli magyar király, Bánffy magyar miniszterelnök és az ő magyar minisztertársai jelenlétében annak a Magyarországnak zászlóját ily brutálisan megsérteni, melynek koronás feje, felelős miniszterelnöke stb. mind együttesen a horvátokat látogatásukkal tisztelték meg.

Hát ez másképen nem történhetett meg, mint hogy a miniszterelnökünk *a hatalom megtartásáért oly politikát követ, a melyről hiszi, hogy őt ideig-óráig felszínentartja, s melynek követésénél az ország érdekei mellékes, alárendelt és kicsinyes dolgok, ellenben az ő személyes érdekei egyedül a mérvadók.*

Valóban különös. Az összes sajtó feljajdul és csodálkozik a gyalázatos merényleten!

No, mi részünkről ezen nem találunk semmi csodálkozni valót, legfeljebb azt, hogy a merénylet már nem előbb történt meg, mert ez a deákcsiny nem egyéb, mint *a Bánffy által kultivált nemzetiségi politika kimaradhatatlan keserű gyümölcse.*

Nekünk már nem egyszer volt alkalmunk lapunk homlokán Bánffy nemzetiségi politikája felett pálczát törni. Nem egyszer mondtunk, hogy a nemzetiségekkel kokkettirozás majdan keserűen fogja magát megbosszulni.

És ime most beteljesedik, mert a kacsintgatás egy kétélű fegyver, a melyvel Bánffy győzni vélt, de azt nem gondolta, hogy a nemzetiségek ebben az ő tehetségét és a szalmaszálhoz kapcsolódását látva, alkalomadtán ellene fogják azt fordítani.

Mig Besztercze-Naszód és Szolnok-Doboka főispánja volt, addig tüzzel-vasal igyekezett a nemzetiségek legkissebb mozgalmát elnyomni. Valóságos kényur módjára kormányozott. Azonban tempora mutanti mores, midőn a pirosbársony székbe hogy, hogy nem — belecseppent,

energiáját szegre akasztotta, nehogy valahogy a nemzetiségekkel kollúzióba jöjjön, s ez által *nehány biztos kerülettől elessék*, melyekre pedig oly felette égető szüksége van.

Miniszterelnökségének napjától kezdve csak a választásoknál tanúsított erőszakosságairól de nem erélyéről hallottunk.

A nemzetiségek indokolatlanul nyilvánított aspirációit dédelgette; a román, szerb és szláv kongresszus megtartása ellen semmi szava nem volt; az eszéki színház botrányt behunyott szemmel nézte. Szóval a nemzetiségeknek egyetlen egy lépése ellen *sem tett semmi meggátló vagy megtorló intézkedést.*

A mi idegen ajku testvéreink ezt látva és Bánffy féltékenységében az ő tehetetlenségét felismerve, vérszemet kaptak és követeléseiket mindinkább nyíltan és fesztelenül juttatták kifejezésre, mig nem most már elbizakodottságukban annyira bátrak és vakmerők lettek, hogy nemcsak az ő, de Ő felsege jelenlétében is a szentesített törvényeket és a magyar állam szimbolikus jelvényét lábbal tiporják és tűzbe dobják.

Mindezt teszik pedig azért, mert jól tudják, hogy Bánffynak reájuk nagy szüksége van *és hogy ép ezért ellenük erélylyel már fel sem mer lépni.*

Vajjon ki ne hinné, hogy ha Bánffy a nemzetiségi kongresszust egész eréllyel betöltte és az eszéki színház botrányt tetteit a törvény szigorával sújtatta, a zágrábi események mind nem fordulnak elő? Azt hisszük, hogy e felett nem vitatkozhatunk.

A zágrábi merényletnél a legsajnosabb azonban az, hogy Ő felsege ottidőzése alkalmából történt s a merénylet amint reánk úgy Ő felsegére bizonyára még kellemetlenebbül hatott.

Egy megnyugtatót a rút inzultusban azonban mégis találunk, vagyis azt: hogy Ő felsege Bánffy kormányzásra képtelenségéről már most személyesen meggyő-

kailog különben csak a bán rovására dőlhet el, — de felül áll minden vitán az az általánosan elismert faktum, hogy a zágrábi botrányok tüneteinek jelentőségük, amennyiben napnál világosabban dokumentálják, hogy a horvát közviszonyok állapota iránt a magyar nemzet egy évtizeden át hihetetlen csatlódásban laborált.

A »Nemzet« »Ok és okozat« czim alatt azt mondja: szerfölött megkönnyíti a zágrábi botrány »politikai« jelentőségének mérlegelését annak a ténynek tudata, hogy a horvát tartománygyűlésen a kiegyezés és egységes magyar birodalmi politika ellenzékének ereje számbelileg is a minimumra zsugorodott össze.

Ezek a tények s az ország szellemi és anyagi kulturájának rohamos föliendülése alkotják azokat a sikereket, melyekre, mint paczifikáló politikájának ékesen szóló bizonyosságaira, jogos önértéssel hivatkozhatik Khuen-Héderváry Károly gróf.

Mindezeket meggondolva, könnyelműséggel párosult hálátlanság a bánt Potemkindeccsel vádolni s a Zágrábban előfordult utcai botrányokért felelőssé tenni.

A magyar közvéleménynek nem szabad illetően vaskos tévedésbe esni, az okok és okozatok higgadt vizsgálata körül.

Igen sajnálatos sulyosító körülmény, hogy ép a király jelenlétében kellett ennek a botránynak megtörténni!!

A »Magyarország« »Gyalázatos merénylet« czim alatt a király Ő felsége által a horvátokhoz intézett szavakat és a bánhoz írott királyi leiratot bírálva, mindkettőt Bánffy ügytelenségének tekinti, melyben újból egy lépést lát ahhoz, hogy a sok kompromittálás után elvlegre menesztessék.

Az »Egyetértés« »Keserű igazságok« czim alatt azt írja, hogy: a merénylet daczára a magyar király mégis megköszönte Zágráb város küldötteinek a »hazafias és szívélyes fogadtatást« és megígérte, hogy rövid idő múlva ismét meglátogatja a garázdálkodó várost.

Midőn pedig távozott a magyar király, a bánhoz legfelsőbb kéziratot intézett, melyben a derék polgárságnak főként a *hű horvát népnek a tanúsított lojalitásért és példás magatartásért* legmelegebb köszönetét nyilvánítja. Ezen szavakért nem a király felelős, de igen kormányja, mely a királynak ily nyilatkozatot sugallt.

A »Magyar Hirlap« »A függetlenségi- és negyvennyolczasokhoz« czim alatt egy felhívást intéz s abban a következőket írja:

De nem úgy akarjuk mi látni a függetlenségi pártokat, ad hoc egyesülve, mindenféle gyanus és kérés életű frakciókkal elegyítve, limonádé radikálizmussal, mitigálva, kőrishogár-porral élő politikusok izgatottságával feltűzelve. Ezek az

csapással sújtani, mi csak szerető szívüket érhetne.

Az esküvő napja is elérkezett; a környéken még nem emlékeztek oly fényes násznapra; a menyasszonyra hat fehér ló által vont hintó várakozott; utána állottak a vendégek kocsijai hosszú-hosszú sorban... Bent pedig a teremben izgatottan járkált Aladár a vendégek között, menyasszonyára várva; D.-né pedig halványan, néha-néha felzokogva hallgatta a számos vendég üdvözlőit.

... Elvonultak az esküvőre. Senki nem maradt otthon, csak D.-né, ki azonnal bevonult szobájába az egész lakoma elrendezését öreg kulesárnjúkra bízva...

Asztala előtt ül D.-né és egész lényén lázas izgatottság látszik. Szemei olykor ilyedten csillannak meg; ha valami kis kocsizörejt hall, remegve néz ki ablakán, hogy nem jönnek-e még?

Előtte egy félig elkészült levél fekszik, kúszált vonásokkal írva, melyet lázas sietséggel igyekszik befejezni, így irván:

»Hiába igyekeztem kitépni szívemből ez örült szenvedélyt az már oly mélyen gyökeret vert ott, hogy nem tudok tőle szabadulni... Hiába hivatkoztam ellenében anyai kötelességeimre, hasztalan csitítottam lázongó érzelmeimet az imával, szívem tovább is követelte jogait!... Nem!

összeköttetések rossz hővezetők, inkább elkülönítők, mint szervesen összekapcsolók. — Egy erős és tekintélyes függetlenségi pártra van most a nemzetnek szüksége, ez az életszüksége. Olyan testületre benn a parlamentben, mely hiven és igazán fejezze ki azt az érületet, amelylyel el van telve az ország, most nagyobb mértékben mint valaha. Mint a jövő hitével, — mindenki, mint politikai dogmával igen, igen sokan.

A »Budapesti Hirlap« »Elégtétel« czim alatt a zágrábi merényletnek megtorlását követeli annyival is inkább, mert a legelső magyar ember és a kormány tagjai szemelattára történtek.

A László-malom bűnyüének végtárgyalása.

Okt. 18.

(Saját tudósítónktól.)

— (Második nap.) —

Nagyszámu érdeklődő közönség előtt folytatta tegnap a kir. törvényszék a László-malom ügyének végtárgyalását. A tárgyalás főbb mozzanatai: a tanuk folytatlagos kihallgatása, az ügyész és a védők indítványai, Schatz, Reismann és Bartók szembesítése és a tanuk megesketeése.

* * *

Milye Gyula elnök d. e. 9 órakor megnyitja a gyűlést és kijelenti, hogy a tegnapi félbeszakított tárgyalást folytatni fogják. Azután elővezetett Kondát, behivatja Feldheimot és Edelmannt, majd pedig Bartók Jakab tanut kéri.

Dr. Bakonyi: Tekintetes törvényszék! talán a tegnapi jelzett indítványt most tehetném meg.

Elnök: Majd később kérem, a megidézett tanuk kihallgatása után.

Bartók Jakab kihallgatása.

E. Bartók ur is tagja volt a László-malom felügyelő bizottságának?

B. Igen kérem.

E. Melyik évtől kezdve és meddig?

B. 1882-től az utolsó időkig.

E. 1882-ben hogyan állott a malom?

B. Akkor még nem volt semmi zavar, nem álltak rosszul a malom ügyei.

E. Melyik esztendőben vette észre a felügyelő ur, hogy a malom vagyoni állása hanyatlak?

B. 82-től nem volt év, mely teljesen kielégítő lett volna, de ennek nézetem szerint több oka van. És pedig először nem volt elegendő alapötke, másodsor a konkurrenzia, harmadsor a czélnélküli vezetés.

E. Miben állott ez a czélnélküli vezetés.

nem tudom nézni, hogy Aladár, kit Istenként imádom, mással legyen boldog — bocsásatok meg — még tulajdon szerett leányommal sem!... Mikorra soraim olvassatok, én már halott leszek... Ne vessetek meg, bocsásatok meg gyengeségemet! — Levelemet égessetek el; ne tudja meg soha senki, hogy miért haltam meg... Leányoméért feláldoztam boldogságomat, boldogság nélkül élni nem tudtam... Legyetek boldogok!...»

Képzhetni az új pár kétségbeesését, hisz az esküvőről hazatérve, anyjukat szobájában halva találták. Bizony szomorú pár lett a boldog gyerekekből! Margit hosszabb betegséget kapott az idegrázkodtatástól; Aladárnak pedig mézeshetei irtózatos gyötrelmek és lelkifájdalmak között teltek el...

A világ igen sokáig sugdosott még a fiatal anya hirtelen és váratlan haláláról — de mivel az orvos a szívbaj egy igen erős rohamát állapította meg a halál okául és mivel Aladárnak Margit jobbanléte után azonnal hosszabb külföldi útra indultak, lassankint napirendre tértek efelett is és megnyugodtak az orvos véleményében.

... Csak az ifjú párnak van tudomása az igazságról... és sokszor könnyeket hullatnak a szerencsétlen asszonyért, ki mindkettőjüket oly kimondhatatlanul szerette!...

B. Abban, hogy például Szilágyi sohasem vett gabonát súly szerint, s mikor ezért kérdőre vontuk, azt válaszolta, hogy nem lehet másképp, nem úgy van itt, mint Pesten, vagy Debreczenben, szóval mindig tudta az igazgatóságot kapacitálni, de a hamisításról fogalmunk sem volt.

E. Meg volt győződve a felügyelő ur, hogy a mérleg helyesek?

B. Amennyire lehetett igen.

E. Figyelemmel kísérte ön, hogy a követelések kellő időben behajtatnak-e?

B. Utána néztünk és ha valamelyik kétes volt, leírtuk.

E. De az eredmény nem azt mutatja. A 9 darab 15 ezer forintos és a Fuszek-féle váltókról nem volt tudomása?

B. Annak csak a legutóbbi időben jöttem tudomására. A Fuszek-féle váltókat a főraktárnál kezelték.

E. Igen, de Müller raktárnok több ízben tett jelentést a behajthatatlan követelésekről s így a Fuszek-féle váltóknak is szerepelniök kellett.

B. Lehet, hogy az igazgatóságnak volt róla tudomása, de nekem nem volt.

E. Mikor az 1893-iki mérleg be lett mutatva, semmi tudomásuk nem volt még a visszaélésekről?

B. Nem volt semmi tudomásunk.

E. Mi indította mégis önöket annak elhatározására, hogy az ügyek rendezése végett gyűlést fognak tartani?

B. Januárban magas árért sok gabonát szereztünk be, s mikor aratáskor lement a gabona értéke, a malomnak több mint 100 ezer forint vesztesége volt; tehát új részvényeket akartunk kibocsájtani.

E. Jelen volt ön, mikor Szilágyi öngyilkossága után Kondát kérdőre vonták.

B. Engedelmet kérek, elmondom az egészet.

E. Elmondja az esetet úgy, ahogyan a tegnapielőtt kihallgatott tanuk előadták.

E. A folyó számla könyveket átvizsgálták önök?

B. Igen, de nem részletesen.

E. Hogyan lehet az, hogy önök a 10 év óta következetesen véghezvitt, évenként 20—30 ezer forintnyi hamisításokat észre nem vették, mikor az olyan egyszerűen történt, hibás előadásokkal, átvitelekkel, sőt szembetűnő javításokkal is?

B. Mi nem vizsgáltuk át tüzetesen a könyveket, csak a végeredményt néztük, legfeljebb próbákat tettünk.

E. Ki vezette ezeket a könyveket?

B. Nem tudom, Konda-e vagy Schatz, mert Schatz éppen úgy be volt avatva.

E. A mérleget ki állította össze?

B. Néha Konda, néha Schatz.

E. Volt Kondának más foglalkozása is?

B. Igen. Kereskedése is volt.

E. Nem költezett nagyon Konda?

B. Magán életét nem ismerem, társaságban sem igen voltam vele, azt hallottam, hogy kártyázik.

A kir. ügyész kérdései:

Kir. ü. Micsoda kára volt a malomnak az a 135 ezer forint?

B. Annyival kevesebb lett a vagyona.

Kir. ü. Ha a mérleg szerint nyereség volt, a tisztviselők, nevezetesen Konda, kaptak renumerációt?

B. Igen.

Kir. ü. A szivességi váltók el voltak könyvelve?

B. Tudomásom szerint igen.

Kir. ü. Kerek összegben mennyi a malom kára?

B. Elveszett a részvénytőke 400 ezer frt, a tartalék alap 67 ezer frt és a hitelezők is vesztek.

Kir. ü. Kitől függött a perezent mennyiségének kiszámítása?

B. Ezt rendszeren a vezérigazgató előterjesztésére állapították meg.

Kir. ü. Lehetséges az, hogy a kettős könyvvezetésnél tévedés forduljon elő?

B. Emberi dolog, lehetséges, ha egyszer vagy kétszer történik, de évek hosszú során nem valószínű.

zödvén, utat és módot fog találni arra, hogy azon egyéntől ki neki és az országnak folyton csak kellemelenségeket okoz és a ki politikai tapintat és a megkívántó erély hiányában a kormányzások képességének már nem egyszer adta fényes tanujelét — további bizalmát megvonja és őt az állam kormányzás nehéz és súlyos terheitől egy legkegyesebb királyi kéziratral egyszer s mindenkorra *felmentse*.

Zászlósúri kinevezés.

A gróf Csáky Albin lemondásával megürült főasztalnokmesterei zászlósúri méltóságra a király gróf Széchényi Imrét, a volt berlini nagykövetet nevezte ki. A kinevezést a Budapesti Közlöny a következő királyi kézirat publikálásával adja tudtul:

Kedves gróf Széchényi! Magyar miniszterelnököm előterjesztésére Önt a magyar főasztalnokmesterei méltóságra ezennel kinevezem.

Kelt Gödöllőn, 1895. évi október hó 10-én.

Ferencz József, s. k.

B. Bánffy, s. k.

Gróf Széchényi Imre szereplése a közéletben sokkal ismertebb, minthogy hosszabbban kellene életrajzával foglalkozni. A most 70 éves agg főúr a német szövetségi kormánynál működött mint ügyvivő, itt keletkezett bizalmas ismeretsége Bismarckkal, a kivel együtt folytatta a diplomáciai pályát Pétervárott. Az 1865—68-iki országgyűlésen mandátumot vállalt, a kiegyezés után Beust felszólította, hogy fogadja el a pétervári nagykövetséget, de Széchényi itthon maradt s tevékeny szerepet fejtett ki a közéletben, különösen a nemzeti színház ügyei körül, hanem az intendánságot nem fogadta el, a mire ő volt a jelölt. 1878-ban gróf Károlyi Alajost ő váltotta fel a berlini nagykövetségben, a hol kiváló diplomáciai tapintattal, nagyuri fényvel reprezentálta a monarchiát, míg egészségi szempontból pár évvel ezelőtt visszavonult. Azóta elfoglalva helyét a főrendiházban, annak tevékeny tagja. A német császár a községi hadgyakorlatok alatt vendége is volt gróf Széchényinek, a ki a berlini magyarságnak erős támasza volt.

A külügyi első osztályfőnök.

Welsersheim Rudolf grófot, Ausztria és Magyarország követét Bukarestben nevezték ki a közös külügyminiszteriumba első osztályfőnöknek. Andrassy előtt e helyen Orczy Béla báró

volt, Andrassy után Kállay következett, ennek helyére jött Szögyény, legutóbb Pesetti, a kit Rómába neveztek ki nagykövetnek a királyhoz. Mikor ez távozott, Cziráky Béla grófot jelölték ez állásra, mivelhogy helyes alkotmányos szokás szerint, ha a külügyminiszter osztrák, első osztályfőnöke, a ki őt helyettesíti, magyar legyen. Hogy Bánffy miniszterelnök a külügyekre őt megillető befolyását nem használta fel Cziráky gróf érdekében, azt az egyházpolitikából megfejtjük. De hogy nem ajánlott e helyre más magyar embert pártjából, valóban nem értjük. Így történhetett, hogy ezt a fontos állást elvesztettük.

Eddig a Bud. Hirlap. Magyarátul azt teszszük hozzá, hogy Cziráky Béla gróf a polgári házasság második tárgyalására is lejött Bécsből szavazni a javaslat ellen, — dacára, hogy Werkerle előre figyelmeztette tetteinek következményeire. Ezért kell most Cziráknak mellőzést szenvednie.

Másik megjegyzésünk az, hogy ez az eset is bizonyítja azt a rég tapasztalt dolgot, hogy a Bánffy kormány kész feláldozni a nemzeti érdeket is, nehogy olyan embert kelljen előmozdítani, aki nem helyeselte az ő egyházpolitikáját.

A földmivelői tárca költségvetése.

A képviselőház pénzügyi bizottsága legutóbbi ülésén a földmivelői tárca költségvetését tárgyalta. Az állami erdőknél Horánszky Nándor kéri, hogy a tárca mult évi kezeléséről szóló jelentés oly időben terjesztessék elő, hogy a bizottság tárgyalásaira nézve támpontokat szolgáltatasson. Az államérdek tekintetében különösen azért lenne ez szükséges, hogy megítélhesse a bizottság, vajjon az erdők hasznosítása tekintetében mennyiben felel meg a kormány amaz ígéretének, hogy a hosszabb időre szóló s nagyobb komplexumokra vonatkozó szerződésnek, jövőre nem fognak kötetni. Gróf Festetich miniszter méltányosnak tartja Horánszky kívánságát s megjegyzi, hogy a szerződések, melyeket azóta kötöttek, mióta ő vezeti a tárca ügyeit, megfelelnek a Horánszky által kifejtett kívánalmaknak. Az előirányzatot megszavazták. Ugyszintén megszavazták rövid vita után az állami lótenyésztések és a gazdasági tanintézetekre felvett előirányzatot. — Az állattenyésztési szükségletnél Horánszky tulságosnak tartja általánosságban s ennél az ágazatnál is a sok új hivatalt. Gróf Festetich miniszter megjegyzi, hogy a szükséges segéderők nélkül nem érhető el a marhatenyésztésnél a kívánt czél. Hegedüs Sándor pártolja Horánszky felszólalását, mire Miklós Ödön államtitkár kifejti, hogy a földmivelői kormány nem kreál felesleges állásokat, de e fontos ágnál a czél lenne vesztélyeztetve, ha a kért személyzet nem adatnék rendelkezésre. A kulturmézői hivataloknál a miniszter felszólalására a dologi kiadások előirányzatát négyezer forinttal fölemelték, Az átmeneti kiadások-

nál Horánszky kéri, hogy a megalkotott telepítési törvény értelmében történtek-e már telepítések. Gróf Festetich miniszter válaszolja, hogy a már megindított telepítések rendszeresen tovább fejlesztetnek, s csak ezek befejezése után történnek meg további lépések. Egvuttal kijelenti, hogy az eddigi telepítésekről kimutatást bocsát majd a bizottság rendelkezésére. Erre az előirányzatot megszavazza a bizottság, ugyszintén a beruházásokra felvett előirányzatot is.

Lapszemle.

Budapest, 1895. okt. 18.

A »Magyar Állam« »A hamis csőd« alatt az anyakönyvvezetésről azt írja: az állami anyakönyvvezetésről szóló törvény dologi terheit a liberális kormány alig félmillióra projektálta.

E szédelő politikáról ma már alig tizen-négy nap gyakorlat után bebizonyult, hogy az alaposan bebukott, s a csőd szélére jutott.

A »Hazánk« »A főrendek október 21-iki tárgyalásáról« gróf Zichy Nándor cikkeznek és sorait így folytatja:

Ha most már a vallás szabad gyakorlatáról szóló javaslatnál követnők a képviselőházi többség által követeléskeppen felállított szöveget, más tere lépnénk. Ezt a más teret az izraelita szakasz jelzi. Ebben a szakaszban már sem a keresztény felekezetek között való kölcsönös, sem a keresztény és izraelita közötti viszony nincs kontemplálva. Joggal és igazsággal kérdehetjük, hogy van-e okunk arra, hogy a gyermekek megkereszteltetését illetőleg korlátozzuk a szülők szabad elhatározását. Kérjük, a törvényhozás állítson-e tilalomfát ez elé, hogy valaki kereszténynek lehessen?

A »Nemzeti Ujság« »A zürzavar kezdete« czim alatt az mondja: a diplomácia ismét nagy diadal hírével küldi világra Konstantinápolyból. Ez a diadal abban áll, hogy a szultán az angol, francia és orosz részről sürgetett reformokat Arménia számára jóváhagyta. Jóváhagyta, mert mellére szegeztek a pisztolyt, mert kényszerítették, még pedig a legsértőbb módon, egészen mérgezett fegyverekkel.

Azt azonban elfeledték világra kürtölni, hogy ez agasszermind a zürzavar kezdete, melynek kapuja előtt állunk.

A »Pesti Napló« »A leluolt lepel« czim alatt azt írja: a magyar közvélemény pártkülömbőség nélkül egy nézetben van a zágrábi dolgok felől. Nincs az országban senki, aki a Khuen-Héderváry tíz éves kormányzati működésének immár nyilvánvalóvá lett kudarcát ne látna bennök. Abban eltérhetnek, el is térhetnek a vélemények, hogy a felelősség a sügyenletes botrányért egyedül a bánt illeti-e meg, — oly kontroverzia, amely alkotmányjogilag és politi-

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

A nő és anya.

— A »Tiszantul« eredeti tárcaja. —

Írta: S. Gyula.

D. -né házában nagy az öröm. A gazdag özvegy szép 17 éves leányának közeleg az esküvője. Lázás sietséggel folyik a készülődés; varrónők legiója dolgozik a kelengyén, mert előre megállapított terv szerint, a fiatal pár esküvő után azonnal nászútra fog indulni. Az esküvőt pedig alig választja el már egy heti idő. Nem is törekszem festeni a két fiatal boldogságát, örömet. Szívüket kéjes érzelmekbe ringatja közeli boldogságuk; hisz' már három éve szeretik egymást szívük teljes szerelmével, vágyával!

E. Aladár szegény, árva fiú, ki jóllehet ősnemes család ivadéka — kénytelen volt kora ifjúságától a maga erejéből megélni. Mint tanár-jelölt került özv. D.-né házához, hogy leányát francia nyelvre és zongorára tanítsa. Lassankint megnyerő modorával maga részére hódította teljesen a kéttagú családot. D.-né szívesen, sőt örömmel beszélgetett vele . . . és az akkor még kis Margit rohamosan haladt tanulmányában.

Aladár félévi otlétele után már tudta,

hogy szívét megnyerte a gyorsan fejlődő angyali gyermek, — de csak sokára, egy év lefolyása után merte azt Margitnak bevallani; ki zokogva válaszolta, hogy ő is már régen szereti Aladárt.

Szóval nem volt más hátra, mint az anya beleegyezését kérni szerelmükhöz mit azonnal meg is kíséreltek, könyörögyve kedvező válaszáért s már előre boldogsággal szemükben várták a kedvező választ.

. . . Nem vették észre, hogy a még elég fiatal D.-né mily kinosan hallgatja vallomását, mint verejtékezik homloka összes lélekjelentésének megfeszítésében — mint gyűlnek szemébe a könnyek! . . .

. . . Végre D.-né egy heti gondolkodás után beleegyezését adta a házassághoz; megtartották hát az eljegyzést és az esküvőt is kitűzték egy évre reá.

Ez az év is elmúlt és most már egy hét választja el Margitot és Aladárt a teljes, háttartalan boldogságtól; csak egy hét kell még és akkor ők lesznek a világ legboldogabb két embere!

Persze hogy izgatottan olvassák a még hátralevő napokat; ámbár azok is teljes boldogságban, édes együttlétben és ezer apró kedveskedésben múlnak el egymás után. Tervezetnek a jövőre, mindennap újat készítenek az előbbi pedig elvetik. Szóval teljes boldogságuk — csak a jó anya halvány arca, beesett, kisírt szemei

aggasztják őket olykor-olykor . . . de mivel aggodó kérdezősködésükre bajának okául mindig csak »egy kis szívfájdalmat« hoz fel és mivel azt már tudják az orvostól, hogy D.-nének egész ártatlan, kis szív baja van — mely azonban aggodalomra nem adhat okot, egy-egy rosziul töltött éjszaka hatásának tulajdonítják a sápadt arcszínét és beesett szeméit. És megnyugosznak tovább is szöve ábrándképeiket . . . De hát, képzeljük el két szerelmes helyzetét az esküvő előtt egy héttel — és bizonyára kifogja őket helyzetük menteni, ha talán nem is voltak eléggé figyelmesek. Vajjon nem fontosabb-e most nekik mindennél szerelmi boldogságuk? Nem megbocsátható-e két szerelmesnek, ha könnyen megnyugosznak, hisznek másoknak? Ha az ember boldog, vajjon nem rózsaszinben látja-e az egész világot és nem azt hiszi-e, hogy minden embernek okvetlenül boldognak kell lennie? — De igen is! Az ember, ha nagyon boldog, nem is tudja elképzelni a szerencsétlenséget, a boldogtalanságot, sokszor részvéttlenségnek tűnhetik fel, ha a szerencsétlenek felett mosolyogva eltekintenek, pedig ez csak azért történik, mert nincs is fogalmuk arról, hogy milyen az a baj, az a szerencsétlenség . . .

Hej! pedig ő hozzájuk is sokkal közelebb állott a boldogtalanság, mintsem gondolták volna! Őket készült most a sors — talán megirigyelve zavartalan boldogságukat — legnagyobb

A védők kérdései.

Er. B. Volt a felügyelő urnak a határidő üzlet kötésekről tudomása?

B. Igen, de ez nem volt börze játék, hanem csak fedezet. A malom nem tudott másképp buzát szerezni, azért vett határidőüzleteken és ezek a buza számlán el is vannak könyvelve.

Dr. B. A mérlegbe hogyan vannak ezek bevezetve?

B. Az összegben ki vannak tüntetve.

Dr. B. Mely évekbe voltak kénytelenek így börszéni?

B. Az utóbbi években.

Dr. B. Kik voltak a malom ügynökei?

B. Itt helyben kérem?

Dr. B. Helyben.

B. Reismann Jakab stb.

Dr. B. Ha szabad kérdezem, Reismann Jakab micsoda rokonságban van Raismann felügyelő bizottsági tag urral?

B. Testvére.

Dr. B. Zárlat után összehasonlították a pénztári könyveket a folyó számla könyvekkel?

B. Tételről-tételre nem.

Dr. B. A főpróbák alkalmazásával a kisebb vagy nagyobb összeköttetésben álló ügyfelek lapjait vizsgálták-e meg?

B. Arra nem voltunk tekintettel.

Dr. B. Az ilyen próbák alkalmával megnézték hogy az összegezés helyes-e?

B. A kettős könyvvezetés miatt nem tartottuk szükségesnek.

Dr. B. A szivességi váltók igénybevétele nem jelent fizetésképtelenséget?

B. Ez még a hitelt emeli.

Dr. B. De én azt kérdelem, hogy nem fizetés képtelenség-e az?

B. Egyáltalán nem.

Dr. B. Arra ügyeltek, hogy a mérleg készítés a kereskedelmi törvényekben megállapított szabályok szerint menjen végbe s ha igen, a bécsi ingatlanok miért nincsenek feltüntetve?

B. A mérleg kollektív kimutatás, ott nem lehet mindent részletezni.

Dr. B. De miért kellett annak olyan nevet adni, a mit egyáltalán senki sem ért?

B. Én nem tudom.

Dr. B. Az írott mérlegben is úgy van feltüntetve: »Fedezetül felvett értékek?»

B. Nem emlékezem.

Dr. B. Egyeztek az írott és nyomott mérlegek?

B. A végső eredményben igen.

Dr. B. A bécsi ingatlanok jövedelme hol van elkönyvelve?

B. Tudom, hogy el van könyvelve, de hogy hol, azt nem tudom.

Dr. B. Nem ingott meg önökben a bizalom tisztviselői kar iránt akkor, mikor nyílt közgyűlésen olyan terhes vádat hallottak ellenük?

B. A vád csak általánosságban volt mondva. »Hallottam ezt, hallottam azt,» így mi nem adhattunk rá semmit.

Dr. B. Én hallottam, hogy egy részvényes feljelentést akart tenni és a felügyelő ur lebeszélte? Mi ebből igaz?

B. Én kérem csak azt mondtam neki, hogy ne tegyen feljelentést, mert érdekünk, hogy a malmot megtartsuk s most éppen rendezni akarjuk az ügyeit, továbbá, hogy nem tud bizonyosan semmit s így hasznos eredményt nem várhatunk.

Dr. B. Nem mondotta ön azt is, hogy Szilágyi a felügyelő urnak bizalmas barátja.

B. Nem mondtam.

Dr. B. 1892-ben hogyan végződött a zárlat s ha nyereség volt, kiosztották?

B. Volt 21 ezer nehány száz frt nyereség de nem osztották ki.

Dr. B. Mikor határozták el, hogy Szilágyinak új, 26 ezer forintba kerülő lakást építsenek, a melybe értesülésem szerint még az utolsó mosdó-tálat is a malom vette?!

B. Ez nem áll kérem, lakást építettünk neki, mert a régi rossz volt, de ez nem került annyiba.

Dr. B. A malom viszonyaival megegyeztethetőnek tartották önök ezt?

B. Építeni kellett, mert a régi lakás egészen rossz volt.

Dr. B. Részvényes volt Szilágyi?

B. Igen, nagy részvényes volt.

Dr. B. És Szilágyi részvényeit elzálogosította az uraságod által vezetett »Biharmegyei-takarékpénztárba«?

B. Igen.

Dr. B. Ezen részvényekből adtak ki másoknak szavazás céljából?

B. Lehet, hogy Szilágyi adott.

Dr. B. Tehát Szilágyinak rendelkezésére voltak azok bocsájtva?

B. Igen.

Dr. B. Hogyan adhatták ezeket ki Szilágyinak, mi volt a garancia?

B. Csak személyi garancia volt.

Dr. B. Megengedhető az, hogy az ellenőrzési és a főkönyveket ugyanazon ember vezesse?

B. Igen.

Dr. B. A László-malom nagyváradi főraktárát nem vizsgálták meg önök?

B. Nem, mert azt csak az egyszerű raktárak közé soroztuk.

Hegyesi. Felügyelő bizottsági tag ur; csak azt akarom világosan megérteni, hogy a folyó számla könyvek minden lapját átvizsgálták, vagy csak a végeredményt nézték meg?

B. Csak a végső eredményeket néztük meg.

H. A malom váltóit az ön vezetése alatt álló bankban értékesítette a társaság?

B. Nincs nálunk, más helybeli bankoknál is és Pesten is.

Dr. Váradi. A 240 ezer frtnyi eltitkolt adóságon kívül mennyi volt még az adóság?

B. 1 millió 400 ezer frt.

Dr. V. Megvizsgálták, mennyi kamatot fizetett ez után a malom.

B. Igen.

Dr. V. Ki van tüntetve a mérlegben a kamat fizetés és meg voltak győződve, hogy tényleg annyit fizetnek?

B. Ki volt tüntetve, de bizony nem nagyon néztünk utána.

Dr. V. A 240 ezer frt kamatait lehetett eltitkolni?

B. Nem lehetett.

Dr. V. Mit tud ön Edelmanról, milyen embernek ismerte őt?

B. Egyszerű, szorgalmas kereskedőnek ismertem.

Elnök. Miért választották be Edelmann az ötös bizottságba?

B. Szakértő emberre volt szükség, ő pedig a liszthez ért.

Dr. V. Járt-e Edelmann a kereskedelmi csarnokba?

B. Tudtommal nem.

Dr. V. Helyesnek tartja, hogy a börzén játszottak?

B. Nem, de nem is úgy volt az kérem. Itt a tanu elmondja ugyan azt, amit már Reismann elmondott a határidő-üzletekről.

E. És azt helyesnek tartja, hogy a vevőkkel voltak ilyen határidő-üzlet kötések?

B. Igen.

Dr. V. Megesküszik ön arra, hogy a szivességi váltókat mindig a László-malom váltotta be.

B. Azt nem tehetem, mert nem tudom biztosan.

Dr. V. Helyesnek tartja ön a szivességi váltók használatát?

B. Nem tartom helytelennek.

Dr. V. Az igazgatóság tagjai mennyi veszteséget fizettek?

B. Nem tudom.

Kir. ü. A 240 ezer forint kamatait nem lehetett elkönyvelni ugyebár?

B. Nem.

Mihelfi Adolf ügyvéd kihallgatása.

Elnök. Önt is kihívták a malomhoz Szilágyi öngyilkossága után?

M. Nem. Magam mentem ki, mert érdekelve voltam.

E. Kivel beszélt ön odakünn?

M. Schatz segéd könyvvezetővel.

E. Kondával nem beszélt?

M. Nem. Hlatky ügyvéd ur beszélt vele.

Itt a tanu elmondja azokat az eseményeket, melyek akkor a malomban történtek, miket már más vallomásokból tudunk.

E. Mikor Feldheimot és Edelmannat gyanuba vették, ott volt ön akkor a malomban?

M. Nem, én többet nem mentem ki.

E. Más kérdésem nincsen.

Hollóssy Dezső kihallgatása.

Elnök. Ön mint pénztárnok volt alkalmazásban a László-gőzhenger-malom részvény-társaságnál?

Hollóssy. Mint pénztárnok.

E. Mely időtől kezdve volt alkalmazásban?

H. 1875. május hó elsejétől.

E. Midőn ön a László-malomhoz belépett, abban az időben, hogy folyt az üzlet?

H. Első tíz évben nyereséggel s aztán pedig pangani kezdett.

E. Van tudomása, hogy mi idézte elő a László-malom veszteségi működését?

H. Miután én nem törődtem vele — nem volt.

E. A László-malomban ki volt megbízva a vásárlásokkal?

H. Szilágyi Mór vezérigazgató.

E. Az ön idejében ki teljesítette a könyvvezetést s miként?

H. A segéd-könyvelő.

E. Függetlenül?

H. Azt nem tudom.

E. A pénz érkezmények felvételére rendszeren kit küldötték ki?

H. Vagy a gyakornokot vagy pedig az iroda szolgát.

E. A fizetés több napig is késhegett?

H. Háromnapig.

E. Volt-e a vezérigazgató pénzt felvenni egyes lisztkereskedőknél.

H. Volt.

E. Kiknél?

H. Azt nem tudom.

E. Ismeri-e ön a Konda irását?

H. Ismerem.

E. Nézze ez az ő irása? (Itt felmutatja a Konda által jegyzett hamis tételeket).

H. Ez nem igen hasonlít hozzá.

E. Tehát ezt nem az ő irásának véli?

H. Nem; azonban egy pár betű mégis hasonlít hozzá.

Kir. ügyész kérdései.

Kir. ü. Honnan vette Konda az adatokat a követel oldalra?

H. A számla könyvből.

Ü. Tudott-e ön arról a 9 drb 15000 frtos váltóról?

H. Nem.

Ü. A nyugtákat, melyeket ön kiállított mindég a szolgától küldötte el az illető helyre?

H. Nem.

Ü. Kitől?

H. A ki befizette.

Ü. Lehetséges-e az; illetve megtörtént-e, hogy a más nyugtáját ellenkező egyének kézbesítették?

H. Nem volt lehetséges.

Védők kérdései.

Bakonyi. A pénzes postát mindég ön vette át?

H. Én.

B. A tőzsdei differenciák az ön keze alatt fordultak meg?

H. Nem.

Várady. Birt-e ön arról tudomással, hogy némely váltók elváltak titkolva?

H. Nem birtam.

V. Az a 9 drb 15000 frtos váltó az ellogadványi könyvbe bevezettetett?

H. Nem.

V. Mondja meg kérem, hogy voltak-e a László-malomnál szivességi váltók?

H. Voltak.

V. Hát az értékük befolyt.

H. Be.

V. A heti vásárok alkalmával ki írta alá a buzaczedulákat s ki fizette ki.

H. Buzaczedula nem is volt, hanem én irtam egy czedulát pl. Kolliner, hogy fizesse ki a buza árát.

V. Ezt aztán mikor könyvelték el?

H. Akkor, amidőn ő vett buzát s a czedulát bemutatta.

V. A szivességi váltókról naplót vezettek-e és ezen naplókat összesítették-e?

Folytatás a mellékleten.

H. Vezettek — de nem összesítették.
V. A ki szivességi váltót vásárolt az ily fizetésekről külön nyugtát nem adtak.
H. Nem, mert ezek — külön lettek vezetve és elkönyvelve.
Millye Gyula elnök a tárgyalást itt öt perczre felfüggesztette, a mely után következett:

Schatz Henrik kihallgatása.

Elnök: Ön segéd-könyvvezető volt a társaságnál?

Schatz: Igenis.

E. Mely időtől kezdve?

S. 1889—1894. évig.

E. Kihez volt ön szolgálat tétel végett beosztva?

S. Konda Samu főkönyvvezetőhöz.

E. Vezetett ön függetlenül könyveket a László-malomban?

S. Nem vezettem.

E. De mégis volt olyan idő, a midőn ön is vezetett könyveket?

S. Az csak diktálás után történt.

E. Hát akkor, amidőn a könyvvezető sokáig távol volt?

S. Akkor kérem sohasem jegyeztünk, hanem mikor hazajött csak akkor.

E. Az 1890. évben, a midőn éppen ön vezette a könyveket Feldheim Izrael javára 32000 frtnyi követelés van elkönyvelve?

S. Nincs tudomásom róla.

E. Hát az átviteleket ki eszközölte?

S. Konda Samu főkönyvelő.

E. Ön előtt vezette?

S. Nem én előttem, hanem Benedek előtt.
E. Voltak-e a malomnak nagyobb vásárlói, kik perczentet kaptak?

S. Voltak.

E. Kapott ilyet Feldheim és Edelmann?

S. Kaptak.

E. Ki számította ki, hogy mennyi százalékot kapnak?

S. Konda.

E. Feldheim és Edelmann a malom igazgatósága által küldötteknek is fizettek?

S. Igen.

E. Bekasszálatott-e az?

S. Nem tudom.

E. Az ily összegekről nyugtát adtak?

S. Igen.

E. A vezérigazgatóhoz is fizettek?

S. Nem tudom.

E. A Konda irását ismeri ön?

S. Ismerem.

E. Ön nagyon határozottan állítja, hogy ismeri!

S. Igen.

(Felmutatja Konda hamis okiratát.)

E. Midőn kitudt a sikkasztás, volt önnek erről tudomása?

S. Nem.

E. Multkori vallomásában vallotta, hogy szabadulni akart ezelőtt pár hóval a malomból!

S. Igen.

E. Mi volt oka ennek?

S. Rosszul ment az üzlet.

E. Mit ért rossz üzlet alatt?

S. Rossz volt a könyvvezetés.

E. Volt tudomása a rossz könyvvezetésről?

S. Csak gyanítottam.

E. Más hamis könyvelésre nem jött rá?

S. Hamis váltókat sejtettem, mert Konda parancsolta, hogy az elfogadványi könyvből hagyjam ki.

E. Volt-e tudomása, hogy Konda az összegelésnél hibákat s hamisítást csinált?

S. Semmi sejtelmem sem volt róla.

E. Ön nem nézte utánna az összeget?

S. Nem.

E. Azt sem vette észre, hogy az átvitelek más összegben történtek?

S. Soha!

Kir. ügyész. Ha a folyó számlalapról évről-évre megy a bevezetés elkönyvelés nélkül, mi az?

S. Sikkasztás.

Ü. Rájönni arra?

S. A végösszegeknél.

Ü. Hogyan?

S. Stimmolni kell a naplóval.

Ü. Ha a kettő egyezik, mind a kettő hamis?

S. Mind a kettő.

Ü. Az első könyvbe honnan lesz vezetve?

S. A juxta könyvből.

Ü. Mottól kezdve nem vezetett önálló bejegyzést ön?

S. Két év óta,

Ü. Hogy van az, hogy két év óta?

S. Konda elvonta tőlem.

Ü. Hol álltak a könyvek nappal?

S. Az irodában.

Ü. Hát éjjel hol voltak elhelyezve?

S. Wertheim-kasszában.

Ü. Kinél állt a kulcs?

S. Egy nálam, egy pedig Kondánál.

Ü. Éjjel nyult ön a kasszába?

S. Nem.

Ü. A 9 drb 15000 frtos váltó más könyvbe be lett-e vezetve?

S. Be.

Ü. Ezekre megesküszik?

S. Meg.

Ü. Mikor diktált önnek utoljára Konda?

S. Ugy emlékszem, 1894-ben.

Bakonyi. Azt mondja, nem engedte, hogy könyvet vezessen, miben nyilvánul ez?

S. Nem tudom.

B. Azt mondta, hogy mikor nem volt otthon, pauzált, hogy hozták ezt helyre?

S. Közös munka folytán.

B. Mit ért közös munka alatt?

S. Azt, a mit én és Konda együtt végeztünk.

B. Hogy ment az igazgatóság és felügye-lőség ellenőrzése?

S. Semmiképen.

B. A pénztárt megvizsgálták koronként?

S. Nem.

B. A főraktárt sem?

S. Azt sem.

B. Az eredeti folyószámlakönyv megegyezett a kiadmánnyal?

S. Nem.

B. Bécsi ingatlanok jövedelmei miképen voltak elkönyvelve?

S. Saját számlájára.

Heggyesy. Feldheimnek volt szivességi váltója?

S. Volt.

H. Ki váltotta ki?

S. Nem tudom.

Várady. Meg voltak az ártételek állapítva?

S. Váltót kaptak.

V. Hogy lehet meggyőződni, hogy Edelman hogy kaphatta a lisztet?

S. Az ártételekből.

V. Nem tudja, hogy a 150000 forint miből keletkezett?

S. Nem.

V. Hát a 9 drb 15000 frtos váltó mindig itt szerepelt?

S. Nem.

V. Mikor Edelmann számlája után tudakozódott, — mondták vagy mondta, hogy mennyivel tartozott?

S. Nem tudom.

Bakonyi. Miből állt a tüpróba?

S. Semmiből. Nem tettek.

B. Az aláírás teljesítését látta és ismeri?

S. Láttam.

B. Nyers mérleg készült?

S. Minden hónapban.

Benedek Adolf kihallgatása.

Elnök. A László-malomban volt alkalmasban?

B. Igen.

E. Miféle minőségben?

B. Mint könyvvezető.

E. Mely években?

B. 1873—1889-ig.

E. Ki mellett dolgozott ön?

E. Konda mellett.

E. Önállóan dolgozott?

B. Sohasem.

E. Nem vette-e észre, hogy oly tételek is voltak bevezetve, melyek nem voltak valók.

B. Nem.

E. Ismeri Konda irását?

B. Igen.

E. Határozottan?

B. 7 év óta nem láttam.

Kir. ügy. Mennyi volt a renumeráció, a mit Konda a nyereségből kapott?

B. 250 frt.

Ü. A helybeli liszt rabotját %-kal számitották?

B. Igen.

Ü. Számlák kerültek ki Kondától?

B. Azt nem tudom.

Ü. Nappal hol volt a könyv?

B. A hivatalban.

Ü. Ki irt bele?

B. Csak Konda.

Ü. Éjjel hol volt?

B. Bezárva.

Bakonyi. Bezárták délben a könyveket?

B. Nem.

Bak. Mennyi volt a déli szünet?

B. 12 órától 3 óráig.

Bak. Esküt tesz rá, hogy a lőjegy hátán levő irások Konda írása?

B. Határozottan nem tudom.

Bak. Az igazgatóság nézte a könyvet?

B. Igen, sőt még a rövidebb tételeket össze is adták.

Bak. Az Ön otléte alatt megvoltak a bécsi ingatlanok?

B. Megvoltak.

Heggyesy. Van tudomása a Feldheim-féle szivességi váltóról?

B. Van.

Várady. Mennyi volt a szivességi váltó?

B. 50—60 ezer forint között.

V. Ki vette fel a liszt megrendelést?

B. A ki ott volt.

V. Hallotta, hogy ezelőtt 2 évvel Szilágyi sokat veszített a börzén?

B. Hallottam.

Millye Gyula elnök az idő előre haladottsága folytán a tárgyalást berekesztette, elhalasztotta azt délután 3 órára.

Délután

3 órakor nyitotta meg újra a tárgyalást Millye Gyula elnök, a mikor is következett

Atzél Kálmán kihallgatása.

Elnök. Ön a László-malomban volt alkalmasban?

Atzél. Igen.

E. Mely időtől kezdve?

A. 1888—1894. évig.

E. Mi volt teendője?

A. Gyakornok voltam, később pedig rendelmények felvételével foglalkoztam.

E. Fel volt-e hatalmazva pénz felvételre?

A. 1/21 évvel ezelőtt voltam beküldve a városba pénz felvételre.

E. Ki adta az utasítást?

A. Szilágyi Mór.

E. Nyugtát is vitt?

A. Nem mindig, mert néha sürgősen kellett a pénz s nem értem reá nyugtát vinni.

E. Mondta Szilágyi, hogy kitől mennyit vegyen fel?

A. Előre megkérte a kereskedőket, hogy mennyit fog fizetni s én már tudtam.

E. A felvett pénzt hova fizette be?

A. Ha odakint volt valaki, akkor oda, ha pedig a bankba kellett menni, — akkor a bankba.

E. Tudja-e, hogy oly esetben elküldték a nyugtát később?

A. Biztosan tudom.

E. A folyó számla vezetésével ki foglalkozott?

A. Azt hiszem a segédkönyvvezető.

E. Az igazgató vett-e fel pénzt?

A. Nem tudom, egyszer-mászor megtörtént s engem is vitt magával.

E. Egyszer önnel is volt?

A. Vitt engem is és emlékszem, hogy Feldheimnél voltam egyszer pénzért, de akkor sem kaptam.

E. Vitt nyugtát Edelmannak s ki vette át azt?

A. Aki az üzletben volt.

E. Volt eset, hogy a segéd vette át.

A. Igen, egyszer történt?

E. Nem Guttman volt a segédje?

A. Igen.

E. Ön nem tudja, hogy a László-malom könyvvezetésével ki foglalkozott?

A. Annyit tudok csak, hogy Konda és Schatz vezette.

E. Konda azt mondja, hogy egyes tisztéknek diktáltak. Ezek vezettek az ön tudtával.

A. Csak mindegyik annyit amennyi hatásköre volt.

Bakonyi. Mit tapasztalt a felügyeletre nézve?

A. 1—2—3. ízben egy évben egy délután kint voltak.

A. Mikor a katasztrófa kiütött, ön ment Konda lakására érette s mit tapasztalt?

A. Egész nyugodtan viselkedett. Elmondtam az egész esetet amit az irodában hallottam.

B. Készséggel ment ki önrel, nem vett észre rajta semmi változást?

A. A kocsiában említettem, hogy valami váltóról van szó, de nyugodtan viselte magát.

B. Nem vett észre szökési kísérletet?

A. Semmit.

B. Régen volt ön Kondával ismerkedésben?

A. Mióta ott vagyok.

B. Ismeri az írását?

A. Igen.

B. Kérem elnök ur kegyeskedjék felmutatni az írásokat.

(Elnök felmutatja.)

E. Ismeri?

A. Igen.

B. A tanu a vizsgálat során azt mondta, hogy nem ismeri s nem tudja, kinek az írása.

E. Felmutatja a többi írást.

A. Nem ismerem.

Ü. Lehetséges, hogy az ő írása?

A. Lehetséges.

E. Hát ez az ő írása (más írást mutat.)

A. Nem ismerem.

E. A vizsgálati vallomása szerint ön épen ellentétesen nyilatkozott.

Váradi. Mondja meg, hogy mikor a nyugtát átadta Edelmannnak, mit csinált vele?

A. Felakasztották.

V. Mire?

A. A szegre.

E. Esküt kell tenni, erre figyelmeztettem, tehát látta ön, hogy szegre lett felakasztva.

A. Emlékszem, egy üveges irodában egy szegre akasztottuk, ott volt az átvételi bárca is.

E. Talán nem bárca, hisz az ott maradt a malomban.

A. Nem kérem, egyik bárca nála maradt.

Elnök. (Csend.)

Szakértő. (Megmutatja a bárcazt.)

V. Ha Edelmann nem kapta a nyugtát, sürgett-e?

A. Nem.

V. De egyik tanu mondta, hogy 3 nap alatt biztosan megkapták a nyugtákat.

A. Azt nem tudom.

V. Minden héten fizetett Edelmann?

A. Minden szombaton.

E. Megrendeléseit minden szombaton kifizette?

A. Azt nem tudom.

Rafael Sándor kihallgatása.

Elnök: Mi volt ön a László-malomnál?

Rafael: Utazó.

E. Mikor nem utazott, kinek segített?

R. Aczélnek.

E. Folyó számlába irt-e?

R. Igen, de csak 1893-ban.

E. Függetlenül irt-e be valamit a tartozási lapba?

R. Tudomásom szerint nem, mert a magyarországi könyvekbe egyáltalán sohasem irtam, mivel azokat Konda vezette maga. A külföldi könyvekben segédkeztem csupán.

E. Közvetlen tapasztalata utján tudja, hogy egyedül Konda vezette egyedül a magyarországi könyveket?

R. Igen.

E. A vidéken miért utazott?

R. Liszt eladásában.

E. Van-e tudomása arról, hogy a László-malom a helybeli nagy kereskedőkkel összeköttetésben volt.

R. Van.

E. Vett-e fel vagy egyszer pénzt a helybeli nagykereskedőktől?

R. Vettem egyszer-másszor.

E. Ez mindig befolyt a pénztárba rendesen?

R. Minden esetben.

E. Ismeri-e a Konda írását és ráismer-e azokra, ha itt felmutatják?

R. Reá ismerem.

E. Ismeri ezen írást, melyet itt mutatok, ki-e ez?

R. Jellegeről határozottan állítom, hogy ez a Konda írása. Különösen az 5-ös számról, meg a J. betűről jó szívvel állíthatom, hogy a Konda írása, sőt kész vagyok az esküt is letenni.

E. A 6/- alatti is felmutatjuk.

R. Erről is határozottan állíthatom, hogy azonos a Konda írásával.

E. A 7/- alatti is felmutatjuk.

R. Mind a kettő az ő írása.

E. Itt van egy harmadik, erre reá ismer-e, hogy a Konda írása?

R. Ennél már csak az 5-ös számra, meg a Jäner-re ismerem reá, hogy a Konda írása.

Ügyész: Kegyed megtekintette az incriminált cikkekét és azokat most is megismeri?

R. Igen.

Ü. Hogy lehet az összegeket eltüntetni?

R. Ezt hosszasan megmagyarázta, kereskedői szakértelemmel.

E. Van-e az összes könyvekben a Feldheim és Edelman hamisításain kívül másnak is nagyobb hamisításai?

R. Van egy Löwy József nagyszalontai kereskedő részére 10000 frt hamisítás, azonban ezzel csak a mérleget akarta Konda szépíteni. A mit 1893. március havában már helyre is hozott.

Az ügyvédek kérdései.

Bakonyi. Milyen hosszú időig tartott utazása.

R. Rendesen 5 napig.

B. Mikor volt hosszabb ideig utazni?

R. 1893. év Május havában.

B. Mennyi ideig volt alkalmazva a László malomnál?

R. Egy évig.

B. Mikor távol volt, tudomása volt-e, hogy ki és hogyan vezette a könyveket?

R. Igen. Konda vezette egyedül.

B. Kondának bármely írását felismeri?

R. Egészen régi írását nem, de a mostaniakat igen.

B. Semmi változást nem lát a Konda írásában?

R. Nem ir most olyan szépen, mint régen irt.

B. Kéri a tek. kir. törv. egy megnevezett írásnak felmutatását.

R. Ez a Konda írásához hasonlít. Összehasonlította a most irt Konda írásával is és ezt is felismerte.

Gutmann Sándor kihallgatása.

Elnök. Volt-e alkalmazva az Edelmann üzletében?

Gutmann. Igen.

E. Mi volt ott?

G. Kereskedő segéd.

E. Foglalkozott-e könyvvezetéssel?

G. Nem mindig.

E. Ért-e a könyvvezetéshez?

G. Igen.

E. Vezette-e a könyveket az Edelmann üzletében?

G. Igen. De csak a tartozásokat.

E. Ha valahonnan árukat rendeltek ezekről, rendesen vezettek-e könyveket?

G. Nem.

E. László malomnak volt-e összeköttetése Edelmann üzletével és ha igen, vezettek-e erről könyveket?

G. Nem.

E. Miért nem.

G. Mert Edelmann úr megbízott a László-malomban.

E. Mennyire ment az évi megrendelés.

G. Azt én nem tudom.

E. Honnan tudták, hogy mennyit kaptak a László-malomtól lisztet és mennyivel tartoznak, ha arról könyvet nem vezettek?

G. Minden megrendelés alkalmával vagy azonnal fizetett Edelman úr, vagy a hét végén lement a malomba és akkor kiegyenlítette tartozását.

E. Honnan tudták mennyit kell fizetniük?

G. A számlát elküldötték a malomból és akkor azonnal fizetett Edelman úr.

E. Önnek nyugtát sohasem adtak?

G. Nem.

E. Mikor a malomnál a hamisítást felfedezték, azután fizetett Edelman?

G. Nem tudom, de mig a malom járt, addig fizettünk.

E. Decemberbe volt még megrendelés?

G. Határozottan nem tudom.

E. A nyugtát meddig szokta megőrizni a főnöke?

G. Nem tudom, de azt láttam, hogy a szegre akasztotta fel és némelykor csomagolt is bele.

E. Figyelmeztetem, hogy a vallomásnál azt mondta, nem csomagolt.

G. A vizsgálatnál is azt mondtam, hogy a számlába csomagolt.

E. Kinek és hol fizetett Edelman úr a liszttekért?

G. A malomban, küldött általam is. Ő maga Aczélnek is fizetett, még buza czédulára is.

E. Az igazgatónak is fizetett?

G. Többször is fizetett az igazgatónak.

E. Vizsgálat során azt mondta, hogy csak egyszer fizetett, most meg azt állítja, hogy többször is?

G. Az nem felel meg a valóságnak.

A védő ügyvédek kérdései.

Várady. Sziveskedjék megmondani Edelman a László-malmi nyugtákat hovátette?

G. Rendesen a szegre akasztotta.

V. Sziveskedjék megmondani, milyen volt az a szeg és hol volt?

G. Kapocs szeg, mint minden üzletben van.

V. Vett-e valamikor át László-malmi liszt-ről szóló nyugtát?

G. Nem.

V. Vezetett-e könyvet Edelmann a László-malomból vett lisztokról?

G. Nem.

V. Milyen életet élt Edelmann?

G. Tulzásig szerény életet.

V. Juxsta számlákat is kapott Edelman?

G. Igen.

Gutman Mór kihallgatása.

Elnök. Könyvvezetéssel foglalkozott-e Edelman úr üzletében?

Gutman. Igen, de nem rendesen, hanem néha-néha.

E. Rendszerint nem volt alkalmazva?

G. Nem.

E. Milyen könyvet vezetett?

G. Naplót, főkönyvet.

E. Mit vezetett ezen könyvekbe be?

G. Csak a tartozást.

E. Tudja-e, hogy Edelman úr volt-e összeköttetésben a László-malommal?

G. Nem tudom.

E. Melyik évtől vezette a könyveket?

G. 1880. évtől.

E. Felismeri a mi itt ebben a könyvben irva van?

G. Nem, nem az én írásom.

E. 1883—84 évig vezettek könyveket a László-malomról és miért hagyták fel?

G. Nem tudom.

Bodnár Sándor kihallgatása.

E. Ön szolga volt ugy-e a László malomnál, és hány évig volt ott, küldték-e magát a nagyobb üzletekbe pénzért, és ki küldötte?

Bodnár. Szolga voltam 6—7 éven keresztül, küldtek több ízben pénzért is, maga az igazgató ur.

E. Vitt-e előre nyugtát?

B. Hol igen, hol nem.

E. Feldheimnél volt-e pénzért?

B. Nem.

E. Edelmannnál sem volt?

B. Ott voltam és kaptam is, amit az igazgató urnak adtam át.

E. Az utolsó napokban volt Deczemberben pénzért?

B. Nem.

E. A felvett pénzt hová vitte?
 B. A pénztárba.
 E. Kapott-e nyugtát?
 B. Igen, vagy mindjárt vagy később.
 E. Tud-e arról, hogy a vezérigazgató is vett volna fel pénzeket?
 B. Nem tudom.

Szabó Józsefnek válasza és felfvilágosítása.

Szabó, mivel az egész tárgyalást a legnagyobb figyelemmel hallgatta végig és ennek folytán sok oly dolgot hallott, a melyek egyáltalában nem felelnek meg a valóságnak, ezekre tüzetesebb beszédben adott felfvilágosítást a törvényszéknek. Különösen beszéde folyamán kiemelte, milyen körülmények között váltalta el az igazgatói elnökséget, és milyen okok készítették arra, hogy Szilágyinak felmondjon anélkül, hogy Szilágyi még a nyugdíjra is igényt tarthatott volna.

Végre még a chlussokról beszélt, és annak elkerülhetlen vásárlásáról.

Az ügyvédek kérdései Szabóhoz.

Bakonyi. Mennyi kára van a László-malomnak a bukás után?

Szabó. 400000 frt alaprészvénytőke, tartalékalap 67000 frt és csökkenési 290000 frt.

Váradi. Mennyi perczentet adtak a hitelezőknek?

Sz. Nem vagyok most azon helyzetben, hogy megmondhatnám.

Ügyész. A malom nyugdíj alapja is elveszett?

Sz. El.

Klein Tóbiás kihallgatása.

Elnök. Hány éves?

Klein. 65.

E. Nős?

K. Igen.

E. Mi a foglalkozása?

K. A László-malomban voltam raktárnok, most nincs állásom.

E. Milyen raktárnok volt ön?

K. Liszt raktárnok.

E. A kiadásokat hogy eszközölte?

K. Bácszára.

E. A mit ön kiadott lisztet, tudja határozottan, hogy megkapták a rendelők?

K. Egész határozottan.

E. Leteszi ön az esküt arra, hogy megkapták?

K. Leteszem.

Rotter Sándor kihallgatása.

E. Hány éves?

R. 47.

E. Nős?

R. Igen.

E. Van valami vagyona?

R. Nincs.

E. Mi a foglalkozása?

R. Kereskedő voltam, de 1889-ben tönkrementem s a László-malomhoz szegődtem liszt-raktárnoknak.

E. Hogy jutott ki a liszt a malomból a kereskedő kezébe?

R. Az irodából kaptam egy utalványt s ennek az alapján.

E. A kiadásokról ön vezetett könyvet?

R. Igen, bacszáim voltak.

E. A mit az irodába, például más kereskedőnek jegyeztek nem mehetett az Edelmanhoz?

R. Nem.

E. Ki állította ki a nyugtát és ki vitte ki a malomból a lisztet?

R. A nyugtát a pénztárnok s a lisztet pedig a társzékér.

Dr. Bakonyi indítványa.

Dr. Bakonyi. Tisztelettel kérem a tekintetes kir. törvényszéket, miszerint kegyeskedjék az utolsó igazgatósági jelentés beszereztetését elrendelni, valamint **Örley** Kálmán és **Adler** Ignác uraknak, mint a László-malom egész ügyének teljes ismerőseit kihallgatás végett megidézni.

Valamint indítványozom, hogy **Schatz** Henrik, **Reisman** Mór és **Bartók** Jakab urak szembesíttessenek, mivel ellenkező vallomást tettek.

Várady. Kartársam indítványához csatlakozom.

Miközben a kir. ügyész között és a védőügyvédek között ellenkező eltérés támad.

A szembesítés.

Ezután **Schatz** Henriket, **Reizman** Mórt és **Bartók** Jakabot szembesítették, a mikor is **Schatz** Henrik fentebb említett vallomásait fentartotta.

A tanúk megesketése.

Ekkor a törvényszék a tárgyalást öt perczre felfüggesztette s tanácskoznival vonult vissza tanúk meg vagy meg nem esketése végett,

Szünet után az elnök kijelenti, hogy a törvényszék nem tartja szükségesnek a védők indítványát elfogadni és az összes tanúk megesketését elrendeli. (A tanúk mindnyájan leteszik az esküt. Elnök. Az idő előhaladottsága miatt a gyűlést elnapolja.)

Nagyvárad város közügyei.

A pénzügyi bizottság ülése.

Nagyvárad város pénzügyi bizottsága tegnap délután 3 órakor ülést tartott.

Jelen voltak:

Sal Ferencz kir. tanácsos, polgármester, Hoványi Géza, Kuncz Gusztáv, dr. Berkovits Ferencz, Laszky Ármin, Huzella Gyula, Weidlich István, Milibák József, Dús László főügyész, ifj. Rimler Károly főkapitány, Bordé Ferencz előadó-tanácsnok, Ragány János főszámvevő, Andriska Károly, Hegedűs Géza, Pallay Lajos, Busch Dávid főmérnök, Schütz Albert, Löble Henrik és Komlóssy József aljegyző.

Felolvastatták a főszámvevőnek az 1896. évre készített költségeloirányzatról szóló jelentése. A jelentés felolvasásakor a főszámvevő felszólalása folytán a behozatali illeték címén felvett 7600 korona töröltetett s ugyanennyi az előre nem látott kiadásokból is leütetett, mivel a miniszter a közvetett adókra vonatkozó leiratában kijelentette, hogy a behozatali illeték jövőre nem engedélyezhető.

Ezután tételenként tárgyalatták a költségvetés.

Az utcák locsolásánál dr. Berkovits Ferencz indítványozta, hogy a nagy forgalmu utcákon és köztutereken a hidrások szaporításának s minden 50 méternyire állíttassék fel locsolási célra egy hidrások s költségei a vízvezeték alap terhére számoltassanak el; a bizottság ezen indítványt egyhangulag elfogadta.

A személyes pótlékoknál Rác Mihály főjegyző kérelmére 400 frt évi személyes pótlék engedélyezését javasolja a bizottság.

Az utcai világításnál az előirányzott összeget 3000 koronával emelni s az előre nem látott kiadások tételét ugyanennyivel csökkenteni javasolja.

Az egyes alapok és alapítványokról szóló költségvetéseket észrevétel nélkül elfogadták.

A közpénzek elhelyezését illetőleg, a bizottság javasolja, hogy a nagyvárad takarékpénztár, biharmegyei bank, biharmegyei takarékpénztár és a gazdasági és iparbankban helyeztessenek el az 1896. év folyamán.

Az új városházát illetőleg a bizottság a szépművészeti bizottság véleményén azon változtatást eszközölte, hogy a Körös partfal nem képez összefüggő munkát a városházával, ennél fogva annak egyidejűleg keresztülvitelét s ez által a városház felépítését megnehezíteni nem javasolja. A pályázati tervek három pályadíjat állapított meg: 3000, 2000 és 1000 frt jutalommal. Törülte azon megszorítást, hogy csak magyar honpolgár pályázhat; ellenben kikötötte a város felügyeleti jogát a kivitelei felett. A jutalomdíjak a regale kötvényekből fedeztetnek.

A behozatali illetékek és fogyasztási adópótlékok megtagadva!

Nagyvárad városának e tárgyban a belügyminiszterhez intézett ismeretes felterjesztésére az alábbi leirat érkezett.

Magy. kir. Belügyminiszter.

83276 III. a.

Nagyvárad város közönségének!

A város területére behozott szeszes italneműek után fizetendő behozatali illeték, valamint ugyanezen cikkek után kivetendő város fogyasztási adópótlék iránt alkotott és 1894. év november hó 8-án tartott közgyűlésben 372 és 373. szám alatt hozott határozattal elfogadott szabályrendeletet a pénzügyminiszter urral együttesen felülvizsgálván, azt a nevezett miniszter urral egyetértőleg, jóváhagyhatónak nem találtam, mert általában véve nem tartom célszerűnek, hogy egy és ugyanazon cikkek különböző városi adókkal terheltessenek mint ezt a város közönsége a szeszes italneműekre nézve czélba vette, a midőn ezen cikkek beviteli, fogyasztási és kövezetvám díjjakat állapított meg, tehát három czimen is megadóztatni kívánja ugyanazon cikkek, mely különböző adózási mód egyrészt sok zaklatással jár, a városi lakosságra is jelentékeny kezelési és ellenőrzési költséggel a város közönségére nézve.

A mi pedig különösen az ujonnan megállapított fogyasztási adótelekeket illeti, azok óváhagyhatók nem voltak, részben azért, mert rendkívül magasak, részben pedig azért, mert az égetett szeszes italok különféle nemei után egy és ugyanazon adó állapított meg.

A keviteli díjszedést szintén nem találtam jóváhagyhatónak, mivel a díjtételek oly magasak, hogy már határozott védvámjelleggel bírnak, másrészt a külön beviteli díjszedés az 1878. évi XX. t. cz. által meghosszabbított osztr. magy. vám- és kereskedelmi szövetség, valamint több más állammal kötött vám- és kereskedelmi szerződés határozományaiba ütközik, minélfogva nem csak új beviteli díjszedés jövőre egyáltalán nem engedélyezhető, hanem a város közönsége által szedett és a folyó évi 43032. sz. rendelettel ez év végeig engedélyezett beviteli díjszedések az engedélyi idő lejártával beszüntetendők lesznek.

Tekintettel azonban a folyó évi január hó 31-én 18772. sz. a. kelt felterjesztésben kifejtett indokokra nem lenne észrevételem az ellen, hogy a beszüntetendő beviteli díjak pótlása, valamint a városi jövedelmek némi fokozása czéljából a szeszes italneműek után oly községi szolgáltatás állapíttassék meg, mely sem a kincstár érdekeibe, sem pedig a jelzett államszerződések határozományaiba nem ütközik. Erre való tekintettel kijelentem, hogy a szeszes italneműek után jelenleg beviteli fogyasztási díj- és kövezetvám czimen gyakorolt összes városi illetékszedések beszüntetése mellett hajlandó lennék; a bor, sör és égetett szeszes italok után szedendő városi fogyasztási illeték címén következő díjtételeket engedélyezni u. m.:

1) a bor hektoliterje után 1 forint 50 krajczár.

bormust és szőlőcsefre hektoliterje után 1 forint.

2) Gyümölcsbor hektoliterje után 75 krajczár

3) pezsgőért nagy palaczk után 20 krajczár.

pezsgőért kis palaczk után 10 kr.

4) sör után hektoliterenként 1 frt.

5. Közönséges pálinka után, melynek alkoholtartalma a meghatározott 100 fuku szesz mérő szerint 30 fokot meg nem halad hektoliterenként 1 frt

6. Közönséges pálinka után, melynek alkoholtartalma 30 fokon felül van, de 50 fokot meg nem halad, nemkülönben különleges pálinka félék (mint zivilórium, gyümölcs pálinkák stb.) habár alkohol tartalmuk 30 fokon alól is van hektoliterenként 1 frt 50 kr.

7. Akár közönséges, akár különleges pálinkák s más szesz után, ha alkohol-tartalmuk 50 fokot meghalad hektoliterenként 3 kr.

8. Likörök, puncs eszenciák s más édesi-

tett szesz folyadékok, továbbá arrak, rum, cognac után, ha csak a 7 pont szerint magasabb illeték alá nem esnek hektoliterenkint 2 frt 50 kr.

Felhívom ennél fogva a város közönségét, hogy az esetben, ha a most jelzett városi fogyasztási illeték szedését életbeléptetni kívánna az iránt közgyűlésileg határozzon és egyúttal ezen városi fogyasztási illeték beszédese és kezelése iránt oly szabályrendeletet alkosson, mely a Marosvásárhelyi sz. k. város hasonló díjszedésére nézve a pénzügyminiszter ural egyetértőleg megállapított szabályzatnak megfelelően.

Megjegyzem még ezuttal, hogy a birtokváltozási díjszedés iránt alkotott szabályrendelete még tárgyalás alatt van, melynek eredményét a város közönségével annak idején közölni fogom.

Miről a város közönségét folyó évi január 31-én 18772. sz. és márczius hó 12-én 3722. sz. a. kelt felterjesztései kapcsán a csatolmányok és ezek közt Kunyhósi János és társai, Bognár Sándor és társai, valamint Oláh Gyula és társai által a fogyasztás és beviteli díjszabás iránt alkott szabályzat ellen beadott és fentebbiekben szintén elintéztet nyert folyamodványok visszazárása mellett mihez tartás végett értesitem.

Budapesten, 1895. október hó 14-én.

Minister helyett:
Ealkóczy s. k.
államtitkár.

NAPTÁR.

— Október 19. —

Szombat, Róm. kath. Alk. Péter. Prot. Luczius. Gör. kel. Szeurgius. Izr. 1. S. No. March.

Nap két 6 óra 8 p., nyug 4 óra 49 p. Hold kelle 7 óra 48 p., 4 óra 56 p.

Október 24. Bizottsági tag választások.

„ 28—30. Népfelkelők szemléje a városháznál.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő hitelekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonneuwirth-féle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss czégnél Kishid-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-placz,
Reich Sándor v. gy. kereskedésében Szent-János-utca,

Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca.
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiacz.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtnak.

József főherceg köszönete.

József kir. herceg Biharvármegyéhez a következő leiratot intézte:

Biharvármegye tisztelt közönségének!

Istenben boldogult feledhetlen *László* fiam elhunyt alkalmából hozzám intézett fájdalmas részvétirata mélyen megindította atyai szívemet.

Sajgó kebellemmel, de megadással olvasom az oly meleg érzéstől áthatott sorokat; megadással, melyet az Isteni gondviselés másíthatlan végzésébe való belenyugvás szent kötelessége reánk parancsol: megadással, mert fejet hajtván az Ur akarata előtt, az örök világosság országában való majdani viszontlátás tart fenn engemet mély bánatomban.

Némi enyhítő irt találunk mélyen sujtott szívünkre, annak vigasztaló tudatában, hogy sokan vannak és Biharvármegye tisztelt közönsége is azok közzé sorakozik, kik velünk gyászolják korán elhunyt fiamat, — hajlott korom egyik reményét — kik ezen gyászt oly meleg szavakban tolmácsolják.

Fogadja kegyeletes érzetöknek ezen meghatározó megnyilatkozásáért legbensőbb hálás köszönetem őszinte kijelentését.

Alcsuthon, 1895. október 15.

JÓZSEF, főherceg.

* Posta- és távirat-hivatali változások.

A nagyvárad m. kir. posta- és táviratigazgatósága megkeresése folytán tudomására hoztuk a nagy közönségnek, hogy a posta- és távirat igazgatóság a Bartsch-féle házból az új posta-távirat épületbe költözött, hol működését folyó hó 10-től kezdve folytatja. Az új városi posta- és távirat hivatal a Kossuth-Lajos-utczában folyó hó 23-án este megszűnik. A központi távirat hivatal onnan az uri-utczai új posta-távirat épületbe helyeztetik át és ott folyó hó 24-én kezd meg működését, a posta hivatal pedig ugyanazon naptól kezdve a német-utczai Margulit-féle házból fog működni. Távirat hivatal tehát folyó hó 24-től kezdve az új városban nem lesz, azonban táviratokat ezentul is lehet az ottani posta hivatalnál feladni. A táviratok gyors továbbításáról gondoskodva van.

* **Köszönetnyilvánítás.** *Simonffy* Imre debreczeni polgármester jubileumából *Biharvármegyének* az ünnepély fényes sikerének buzgó előmozdításáért — a rendezőbizottság — leghálásabb köszönetét nyilvánítja.

* **Hírlapirók országos értekezlete Nagyváradon.** A hírlapirók fogadtatásának előkészítésére alakult fogadóbizottság tagjait *Mezey Mihály* elnök a Kereskedelmi Tanintézet termébe (Kereskedelmi Csarnok palotája) ma délután 5 órára hívta egybe a következő meghívóval:

A »Nagyvárad« jubileuma alkalmából tartandó országos értekezlet megtartása céljából Nagyváradra érkező hírlapirók fogadtatásának előkészítő bizottság tagjait tisztelettel fölkérem, hogy a ma, szombaton, délután 5 órakor, a kereskedelmi tanintézet termében (Kereskedelmi csarnok palotája) tartandó ülésre eljönni sziveskedjenek.

Nagyváradon, 1895. október 19.

Mezey Mihály,
biz. elnök.

* **A b-ujfalui kaszinó új otthona.** A b-ujfalui kaszinó díszes lakást készített maga számára. A kényelmesen berendezett új helyiségbe már át is költözött. A tagok nagy számmal látogatják a szép fejlődésnek indult egyesület új otthonát.

* **Felhívás.** A kamara választásoknál választói joggal bíró kereskedők figyelmébe. Mint a kereskedelmi és iparkamara kereskedő osztályának ez idő szerinti elnöke indítatva érzem magamat, hogy felhívjam Nagyvárad választásra jogosult kereskedőinek figyelmét a f. évi október hó 20-án megtartandó kamarai választásokra.

A kamara mikénti összeállításának nagyfontosságú kérdése az Önök kezében van t. választó urak letéve, kell tehát, hogy a választások iránt minél nagyobb érdeklődést tanúsítsanak; ugyanezért kívánatos, hogy a folyó hó 20-án a »Fekete Sas«-ban végbe menő választásoknál minden arra jogosított kereskedő legjobb belátása szerint, de választói jogát minden esetre gyakorolja.

Tisztelettel felhívom tehát Önöket, hogy a választásban minél tömegesebben részt venni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1895. október hó 19-én.

Reismann Mór,
oszt. elnök.

* **Elkeseredett anyakönyvvezető.** Békésmegye egyik községében igen érdekes látványossága vagy inkább mondhatni, hogy szomorú példaadás volt a lakosságnak folyó hó 15-ikének reggelén. Ugyanis a főutczának egyik legmélyebb árkában egy tisztességes ruházatu ember láttak feküdni, ki nem a legillendőbb körülmények közt kerülhetett oda, mert a ruházatan mutatkozó szennyfoltok erre engedtek következtetni. A járókelők csakhamar ráismeretek anyakönyvvezetőjükre és kezdtek találgatni, hogy Bachus miért bánt el ily embertelen módon vele? De nem sokáig kellett találgatni, mert egy tréfás paraszt ember megfejtette a talányt. Ugyanis, mint mondá, már fél hónapja, hogy az új házassági törvény életbelépett s mégis

csak egyetlen egy házasságkötés volt a fent említett anyakönyvvezető előtt s öt ezen egyetlen pár sem hívta meg a lakomára. Valószínű tehát, hogy ezen lakomáért hogy önmagát kárpótolja, elkeseredésében leitta magát a község legmélyebb árkában fenekéig, ahonnan reggel a keltegetők ébresztették fel. Vagy talán ezt azon okból cselekedte, hogy ezzel is emelje a magyar állam tekintélyét!

* **Az erzsébetvárosi új templom alapkövetétele.** A király e hó 20-án — vasárnap — délelőtt 10 órakor Mária Valéria-utczán, Deák Ferencz-utczán, Károly-köruton és dohány-utczán keresztül érkezik a templomnak a dohány-utczára nyíló kapujához. Az utvonalakon a lakosság a házakat föllobogózza s az ablakokat feldiszíti. A lobogókat erre az alkalomra az összes városi középületekre és iskolákra kintüzik.

* **A budapesti görög katolikusok kérése.** Pásztélyi Jenő, Roskovics Ignác, és Novák Sándor csütörtökön délelőtt tisztelegtek *Vaszary* Kolozs hercegprimásnál a budapesti görög szertartású katolikus egyházközség nevében. A küldöttség arra kérte a hercegprimást, mint az egyház érsekét, hasson oda, hogy a főváros kegyuri jogát az ő egyházukra is kiterjessze. A hercegprimás a küldöttséget igen nyájasan fogadta s megígérte, hogy kérésüket pártfogolni fogja.

* **Legfelsőbb kihallgatások.** Ő felsége f. évi október hó 21-én, hétfőn és 24-én, csütörtökön Budapesten legfelsőbb kihallgatást fogadni. Előjegyzések a kabinet-irodában (budai királyi várak) eszközzenek, f. évi október 18-ától kezdve.

* **Főhercegnőből apátnő.** Károly Lajos főherceg, Mária Terézia főhercegnő, Ferdinánd Károly főherceg s Mária Annunziata és Erzsébet főhercegnők tegnap Bécsből Prágába érkeztek, hogy jelen legyenek vasárnap Mária Annunziata főhercegnőnek nemesalapítványi apátnővé leendő installációján. A fejedelmi vendégeket gróf Schönborn bíboros herceg-érsek fogadta a pályaudvarban. Délután 5 órakor udvari ebéd volt.

* **Az udvarias miniszter és az ő tanácsosa.** A következő dolog esett meg a napokban egyik igen ambiciózus miniszterünkkel, a ki egyaránt gondot fordít a cipőire, hajtfürtjeire és a levelezésére.

Ma reggel bejött a miniszter urhoz a rangban legidősebb miniszteri tanácsos referálni. Tíz órakor már ott várakozott a méltóságos ur a kegyelmes ur ajtaja előtt. Azelőtt persze ez nem volt szokásban, hanem most, hogy az új miniszter minden áron szerepelni akar s tekintélyes alak óhajt lenni: még a tanácsosának is antisambrirozni kell, ha beszélni akar vele.

A miniszter ur elég kegyes volt a méltóságos tanácsos ur alázatos köszönését elfogadni.

Megkezdődött a referáda. A kegyelmes ur minden ügydarabbal elégedetlen. Ugy látszik, ma nagyon ideges.

— Hát ez mi? Hogy lehet ilyen jelentést tenni? Hallatlan! Hallatlan!! Hallatlan!!! Mondja csak, mit vacsorázott a tanácsos ur az este?

— Miért kérdi a kegyelmes ur?

— Mert ilyen dolgokat csak részeg fővel lehet írni.

— És mit reggelizett a kegyelmes ur?

— Miért?

— Mert ilyen dolgokat csak bolond fővel lehet beszélni.

Tableau. . . .

Ezek után pedig ne esodálkozzék senki, ha a legközelebbi napokban a hivatalos lap egy legfelsőbb X. Y. urat, hosszas és hü szolgálatának elismerésével a jól megérdemelt nyugalomba helyezi. . . .

Morál: Nem jó az ambiciózus miniszterekkel szóba állani.

H—K.

* **Első hó.** Érezzük már mi is pár napja, hogy erősen közeledik a tél, de azt még sem gondoltuk, hogy október közepén már hó essék közel hozzánk. Ugyanis a Kolozsvár felől jövő utasok beszélik, hogy Csucs környékén arasznyi hó fedte a földet.

* **Gondatlanságból szerencsétlenség.** Belényesi levelezőnk írja a következőket: Köznépünknek hanyagsága, káros indolentiája gyermekei nevében, főleg a szülői feyvelem fentartásában nap, mint nap érezteti szomorú következményeit. Belényes-Ujlakon tegnap este Gergely János nevű földműves gazda 17 éves fiát megbizta, hogy a két szürkét pányvázza ki a vasut mentén elterülő tisztáson s vigyázzon rájuk, míg legelnek, nehogy valami rossz essék rajtuk. Talán előérzete sugta, hogy fiára különösképen ráparancsoljon, mert hisz röviddel azelőtt vette a csikókat két darab vadonatúj szászáért. Fia váltig ígérte, hogy hát majd vigyáz ő, hiszen nem gyerek már! Alig távozott el azonban atyja, a fűzesben leselkedő pajtások rávették a fiut, hogy a falu szélső házába menjenek, hol a fonóka népe már várta őket. Alig távoztak azonban a sühanczok, a vonat éles füttye, kiabálás, jajgatás törte át a fonóka sűrű levegőjét; kimennek a lármára és a Nagyvárad felől éppen akkor érkező vonat kerekéi alatt találjuk a két szürkét alaktalan tömeggé roncsolva. Ime a gyermeki engedetlenség szomorú következménye. Apák szoktassátok gyermekeiteket zsenge koruktól az engedelmsségre és láttassátok be velök annak nagy hasznát. Gergely Uram sirathatja két szép szürkéjét; sohajtozhat vadonatúj szászái után: dorgálhatja engedetlen fiát, — mind hasztalan. De jó lesz, ha a hanyag gondatlanságot melylyel esetleg az utasok életét veszélyeztette volna, még nem pótolja némi kis birság fizetéssel — mert: a baj nem jár egyedül!

* **Elhalálozás.** Blkai Kjsz István megyei központi hajdu m.-keresztesen hosszas szenvedés után meghalt, majdnem teljes 30 évig szolgált Biharvármegyét, odaadó hűséggel.

* **Izákosság áldozata.** Derecskén K. Csóré János nevű izákos elzúllott ember felakasztotta magát. Mint tudósítónk közli, mikor megtalálták már feloszlásnak indult.

Vonatok érkezési és indulási ideje

1895. október 1-től.

Érkezik:	Indul:
Budapestről 2-18, 7-08, 1-48, 7-15, 8-42.	Budapest felé 2-14, 8-33, 11-37, 11-10, 3-22.
Kolozsvárról 2-19, 10-44, 11-17, 8-00, 8-38.	Kolozsvár felé 2-20, 7-15, 2-06, 3-58, 12-05.
Szegedről 8-30, 9-32, 5-30.	Szeged felé 4-25, 7-30, 10-20.
Aradról 9-32.	Arad felé 4-25.
Vaskóh-Belényesről 11-05, 9-09.	Belényes-Vaskóh felé 4-25, 1-48.
Gyoma-Kőtről 10-05, 8-00.	Kót-Gyoma felé 6-55, 1-40.
Ermihályfalváról 8-10, 9-14.	Ermihályfalva felé 6-45, 4-85.
Szent-László és Félix fűrdőből 8-15*, 10-10, 3-37*, 6-20, 8-55, 10-54*	Szent-László és Félix fűrdőbe 6-40*, 8-39, 2-05*, 4-45, 7-20, 9-19*

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.
A *gal jelölt vonatok csak vásár- és ünnepnapokon közlekednek.

IRODALOM.

— **Láng Menyhért:** »Korrika« című munkája második kiadásban fekszik előttünk. Ha valamely munka nálunk olyan rövid idő alatt második kiadást ér, már ennél jobb ajánlást csakugyan alig irhatnánk róla. Különben a munkát ismételve méltattuk, tehát ezúttal csak annyit jegyzünk meg, hogy a második kiadás Budapesten Lampel R. (Wodianer F. és fia) cs. és kir. udv. könyvkereskedésében a korábbihoz hasonló díszes kiállításban jelent meg. Ára 1 frt 50 kr.

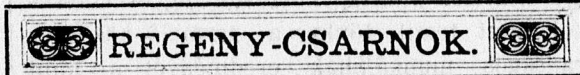
— **Katholikus Egyházi Zene-Közlöny.** A folyó évi októberi (11-ik) szám a következő tartalommal jelent meg: A római choral ének-lési módja (vége). Egyház zenei élet. Istentiszteletek rendje (november hónap). Ismeretek tára (folytatás). A kassai székesegyház orgonájának dispositiója. Irodalom. Melléklet: Benedictis aquae in vigilia Epiphaniae Domini (vizszentelési szertartás vizkereszt vigiliáján.) A kitűnően szerkesztett folyóirat megjelenik

minden hó első felében. Előfizetési ár: egész évre 1 frt 60 kr, félévre 80 kr. Előfizetések a »Pesti könyvnyomda részvénytársaság« hangjegymetsző osztályába (Hold-utca 7. sz.) küldendők.

— **Lelki Vezér.** Ima és énekes könyv rkath. elemi tanulók részére. **Harmadik kiadás** (10,000 példány). Ára erősen kötve csak 10 kr. Kiadja **Streicher József** plébános Német-Bolyban, Baranya megye. Első része igen hasznos intelmekkel közbeszótt teljes imakönyvet, második része 100 legismertebb egyházi éneket tartalmaz. Függelékül »A jó ministrans« van csatolva, mely a lépesőimákat magyar írásmódban ezen kívül előkészítő, hálaadó imákat és bőséges utasítást foglal magában a Ministransok részére. Csinos kiállítása, bőrtartalma és mégis olcsó áránál fogva melegen ajánlhatjuk e könyvecskét, melyet felnőttek is örömmel fognak használni. Kapható szerzőnél, ki 15 kr. beküldésével mutatványpédányval is szolgál. — Ugyanott kapható még a »Der Schutzengel« című teljesen hasontartalmu német imakönyvecske is, melyhez számos magyar ének is van csatolva.

Sport.

Agarászverseny B-Ujfaluban. A Bihar-megyei Agarász-Egylet folyó évi november hó 2-án d. u. 6 órakor Berettyó-Ujfaluban tartja meg évi rendes közgyűlését. Az agarászversenyek B-Ujfaluba határában lesznek megtartva f. évi november 4. és 5-én, melynek tervezete már legközelebb az érdeklődőknek meg fog küldetni. Az egylet folyó hó 20. és 27-én Berettyó-Ujfaluban társas agarászatot is rendez. A társas agarászat, valamint az agrárversenyek mindig reggeli 9 órakor veszik kezdetüket.

REGÉNY-CSARNOK.

A csikárma.

(Nőrablás.)

14

Írta: **May Károly.**

Fordította: **Nix.**

(Folytatás.)

— Hát az úr magyar?! — — — — Hát miért nem mondta ezt mindjárt?!

A csodálkozás sora most már a kis Hálefre került, mikor látta, hogy ez az ő daloló kollégája bekerült hozzá a szobába és ott vellem egy előtte ismeretlen nyelven beszélget.

Kitűnt, hogy Balogh István — ez volt a neve a földinek — valamikor bpesti pinczér volt és onnan előbb a Balkánfélszigetre, majd jelenlegi gazdájával. Egyiptomba került.

— De hát ki az ön gazdája? kérdém Baloghot.

— Valami konstantinápolyi nagy kereskedőnek a fia Izla ben Mafleinek nevezik és borzasztó gazdag.

— Mi ügyben jött Egyiptomba?

— Valakit keres.

— Kit?

— Azt hiszem valami montenegrói vászon-cseléd, Szeniczának mondja a gazdám.

— Micsoda? Szenicza a neve?

— Igen.

— Biztosan tudja ezt maga Balogh?

— Hogyne tudnám; mert először is mindig az arczképét nézegeti; másodsor mindig sóhajtozik utána és — — — de hallga! éppen tapsol. Most föl kell mennem.

Magamba maradvam le s föl járkáltam, hogy gondolataimat rendezem. Nem annyira ez a Hamzád el Drezbaja, jobban Balogh István foglalkoztatott, mint inkább a gazdája, aki egy Szenicza nevű montenegrói nőt keresett.

Szerencsétlenségemre néhány felláh keresett fel, hogy fejfájásuk vagy emésztési nehézségeik ellen gyógyulást keressenek nálam. Persze helybeli szokás szerint törökösen leheveredtek a szobámba és csak egy órai pipázás után adták elő jövetelük célját. Mikor meg kapták az orvosságukat, akkor meg ismét 2 óra hosszúig ültek egy helyben.

Este lett. Az öreg hajóskapitány is meg érkezett.

Először fölment a »konstantinápolyi« úrhoz;

de már egy félóra mulva hallottam esőszögő lépéseit lakásom felé közeledni. Háleff dohánynyal és kávéval szolgált és azután magunkra hagyott.

— Ki van-e már javítva hajódon a lék?

— Még nincs. Ma csak annyira haladtunk, hogy betömhettük és a vizet kiszivattyúztuk. Alláh holnap ismét egy napott ád.

— És mikor indulsz el?

— Holnapután reggel.

— Elvinnél magaddal engemet?

— Örülne a lelkem, ha velem jönnél.

— Hátha másodmagammal jönnék?

— Dahábiémben még sok a hely. Kivolna az?

— Egy nő.

— Nő? Talán rabszolga lányt vásároltál

Effendi?

— Nem. Másnak a nőjéről van szó.

— A ki szintén velünk jön?

— Nem.

— Tehát megvásároltad tőle?

— Nem.

— Vagy talán neked ajándékozta?

— Nem; de el akarom tőle venni.

— Alláh kérim! Az Úr irgalmas! El akarod tőle venni, anélkül, hogy ő tudná?

— Valószínűleg.

— Ember! tudod, hogy mi az, amit el akarsz követni?

— Nos?

— Az csikárma, nőrablás.

— Igenis az!

— A csikárma pedig halálbüntetést von maga után. Talán fátyol borult a lelkedre vagy elhomályosodott az elméd, hogy veszedbe akarsz rohanni?

— Éppen nem. Sőt az egész dolog még nagyon kérdéses. Meg vagyok én róla győződve, hogy barátom vagy és tudsz hallgatni. Elmondok hát neked mindent.

— Nyisd meg szívednek ajtaját, fiam! Hallgatni foglak.

Elmondtam neki apróra mai élményeimet és figyelemmel végighallgatott. Azután fölállt és így szólott hozzám:

— Kelj föl fiam, vedd kezébe a pipát és kövess!

— Hová?

— Rögtön megtudod.

Sejtettem, hogy mi szándéka. Fölvezetett a kereskedő lakására. A szolga nem volt jelen, azért bejelentés nélkül benyitottunk, miután helybeli szokás szerint halk köhécseléssel jelenkeztünk.

A férfi, aki elének jött, még ifjú volt, alig 26 éves. A drága csibuk a kezében elárulta, hogy a Hamzád el Dsekbajává változott, néhai pinczérnek igaza lehetett, mikor borzasztó gazdagnak mondotta. Érdekes, rokonszenves külseje volt, kihez az első pillanattól kezdve vonzódtam. Az öreg Abu el Reiszán szólalt meg legelőször:

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Egy főhercegnő Péterfillérei.

Róma, okt. 18. (Saját tud. távirata.) Lippe gróf, a bécsi kanonok ma érkezett ide és átnyújtotta a pápának a Mária Terézia kir. hercegnő által büldött 100 ezer aranyból álló Péterfillért. Lippe gr. Lorettoba is megy, hogy oda egy remek mise ruhát vigyen, melyet Mária Terézia kir. hercegnő fiának megbetegedése alkalmából szánt a bucsuhelynek.

Az osztrák miniszterelnök Budapesten.

Budapest, okt. 18. (Saját tud. táv.) Az osztrák miniszterelnök, Badeni gróf ma este Budapestre érkezik, hogy itt a magyar miniszterekkel érintkezzék.

Az osztrák miniszterelnök utazása alkalmából ő felségének elő fogja terjeszteni az új osztrák miniszterium munkaprogramját is.

A király és a zágrábi botrányok.

Zágráb, okt. 18. (Saját tud. távirata.) A bán a zavargásokat a király előtt ütköztette, úgy hogy a király egész véletlenül jutott a dolgok tudomására. Midőn ugyan is az előre kitűzött program szerint azon az utcán kellett elhaladnia, a hol szerb templom áll, a király észrevette, hogy az utca csendörökkel meg van szállva. A király megütközve kérdezte, hogy mi ez? Khuen-Héderváry csak rövid felvilágosításra szorított, mire ő felsége erélyes hangon mondta:

— Én mindent tudni akarok.

A bán ezután a tüntetéseket a leg részletesebben hozta a király tudomására.

Mikor a magyar zászlóelleni merénylet megtörtént, a bán a legnagyobb konsternációval sietett a Kovacevics palotába, a hol a Bánffy szállva volt és elmondta az esetet Bánffynak.

A miniszterelnök azonnal értekezletre hívta össze a Zágrábban jelenlevő minisztereket, akik együttesen tanácskoztak a bánnal a teendőkről.

Bánffy ez ideig a királyi kéziratokat nem ismerte és csak most hívta föl a bán, hogy azt vele közölje. Rögtön elhatározták, hogy a legfelsőbb kéziratot korrekció eszközöltessék.

A közbeszurandó kifejezés stilizálásával Fejérváry báró, mint legjobban német stílista bizatott meg. Fejérváry ezt a kifejezést használta:

Nicht genug rügar Zwischenfall.

Bánffy ezzel a kézirattal ment délután 4 órakor a királyhoz. Ő felsége teljesen magáévá tette a miniszterek előterjesztését, de a szöveget sajátkezűleg kijavította akként, a mint meg is jelent:

Sträflische Zwischenfall.

A király zágrábi állapotokkal a legkevésbé sem volt megelégedve. Elutazásakor a pályaudvar katonasággal volt megszállva, a mi reá szintén rossz benyomást tett.

A király nyíltan kifejezte, hogy más állapotokat hitt Horvátországban.

Itt mélyreható bajok vannak, — mondá Ő Felsége — nem hittem, hogy oly hosszú idő után még ily hideg legyen a viszony a magyarok és a horvátok között, a kiknek ellenszenve sajnálatosan nagy még ma is a magyarok iránt.

A bán naponként háromszor küld hosszas kimerítő távirati jelentéseket Bánffynak, a kivel most a legcsekélyebb részleteket is közli.

Khuen-Héderváry általában a legnagyobb szigort igéri kifejejteni.

Kétségtelennek látszik, hogy a két államférfiúnak egymás mellett működése ki van zárva, de csak a későbbi fejlemények fogják eldönteni, hogy kettőjük közül melyik, vagy pedig mindkettő lesz-e a zágrábi események áldozata.

A magyar-szerb gazdasági konfliktus.

Bécs, október 18. (Saját tud. távir.) A magyar-szerb gazdasági konfliktus az összes politikai faktorok közreműködésével elérkezett a megoldás stádiumába. Ugyanis a hivatalos lap holnapi száma közölni fogja, hogy a szerb sertések behozatala október 25-től kezdődőleg Magyarországra meg van engedve, még pedig akképpen, hogy november 9-ig hetenkint 3500, azontul pedig 5000 szerb ser-

tés hozható be. Az állategészségügyi rendelkezések, a melyek az újabb kitiltás előtt érvényben voltak, hatályban maradnak.

A konstantinápolyi lázadás.

Konstantinápoly, okt. 18. (Saj. tud. távir.) Több lap a mohamedán lakosság fanatikus izgatottságát bizonyítandó felmentette, hogy a legutóbbi zavargások alkalmával »le a gyaurokkal« kiáltások hallatszottak. Továbbá jelentették, hogy két olasznak orrát és fülét levágták és hogy több francia turistát bántalmaztak és kifosztottak volna.

Illetékes körökben ezeket az állításokat koholtaknak jelentették ki. Ép oly alaptalan az is, mintha az örményeket a börtönökben kizárták volna és hogy a szofták az örmények házáinak és boltjainak kifosztásaiban részt vettek volna.

Konstantinápoly, okt. 18. Az angol, orosz és francia nagyköveteket tegnap délután 3 órakor hivatalosan értesítették, hogy császári irádé adatott ki, mely a nagykövete által javasolt reformokat helybenhagyja.

Közgazdaság.

A gabona határidőüzlet reformja.

A terménybörze határidőüzleteinek káros voltáról gyakran írtak a lapokban. Kifejtették hogy lelketlen borszespekulánsok ügyes kötésekkel mint teszik tönkre a termelő közönség fáradságos munkájának eredményét s mint zsebelik be a gazdák fáradságának gyümölcseit azok, a kiknek elég ügyességük és szerencsésük van a határidőüzletekhez. De nemcsak a gazdaközönség, hanem magának a börzének az érdekében is káros és veszedelmes dolognak mondták, mert lehetővé tette, hogy olyan emberek is köthesenek óriási üzleteket, a kiknek nincsen megfelelő tőkájük, csupán némi árkülönbséti biztosítékot kellett letenniök. Ily körülmények között legtöbbször azok nyertek, akik semmit sem kockáztattak.

Ezt a visszás helyzetet nagyon érzik a börze emberei is, akik újabban mozgalmat indítottak a most érvényes gabona-határidőüzlet ellen, ily módon ismerve el, hogy a fenti álláspont mennyire jogosult és mennyire igazságos volt.

A börzén a gabona-határidőüzleti reform kérdésében két párt alakult. Mind a kettő meg egyezik abban, hogy a mostani 2—3 lebonyolítási időszak mellett igen sok oly elem csinál kötéseket, a kik a gabona-határidőüzletet megfosztják *szállítási jellegétől s a játék színvonalára* süllyeszlik. Ertérés csak ott van közöttük, hogy az egyik párt az eddigi 2—3 lebonyolítási időszak helyett öt-hatot akar, a másik párt pedig azt követeli, hogy a szerződési ügylet teljesítésének idején belül az árkülönbséget minden nyolcz napban kiegyenlítettessék.

Ez utóbbi rendszer mellett persze eltűnének a börze környékéről azok a gyanus elemek, a kik néhány száz forint tőkével százezer forintos ügyletet kötnek s a kik mindig a más rovására kötnek üzleteket. Már csak azért is elfogadható ez a pártállás, mert egyszerre nagyon megcsappantaná a mezőgazdaságra oly káros határidőüzletek óriási számát.

A gabona határidőüzlet reformja tárgyában a tőzsde-tanács részéről egybehívott ankét a napokban tartotta első értekezletét, a melyen szóhoz jutott a két párt vezérszónoka.

Az egyik Steiner József, a ki a jelenlegi rendszer hátrányaira mutatott, melyek mellett az anyagilag kevésbé erőseket sújtják. A másik Klein Gyula volt, a ki tisztán a merkantil szellemet juttatta érvényre, óva intette a tőzsdét, hogy ne hagyja magát befolyásoltatni a külföldön hangoztatott s hozzánk is átpántált agrárius, tőzsdeellenes frázisok által, mert ugymond nekünk analógiát keresnünk nem szabad, mert ha belemegyünk ebbe, akkor ez a tőzsde véghetetlen károsításával járna.

Egynehány tőzsdetag jelentéktelen megjegyzése után az értekezlet véget ért, hogy később ismét folytassák az eszmecserét.

Nagyvárad kereskedelmi és iparkamara.

Értesítés.

A kereskedelemügyi magy. kir. miniszter f. évi szeptember hó 27-én 65199. sz. a. kelt leirata értelmében van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy Spanyolországba vitt árukra vonatkozólag, a spanyol pénzügyminiszter a f. évi augusztus hó 24-én kelt rendeletével megengedte, hogy a kereskedelemben korábban használni szokott minta szerint kiállított származási bizonyítványok a spanyol vámhivatalok által f. évi október hó 31-éig elfogadassanak.

Nagyvárad, 1895. október 16.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:

Janky József, s. k.
elnök.

Dr. Sarkadi Lajos
titkár.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. október 17.

Budapest, október 17. I. Készárutétel. Buzát ma mérsékelten kínáltak, a vételkedv korlátolt volt és szilárd iránzat mellett 45.000 q. hazai buza kelt el 2 $\frac{1}{2}$ krral olcsó árakon vásároltak.

Tiszavidéki 300 q. 81.5 k. 6.75 frton.

Idegen buza oláh 1400 q. 79 k. 6 frton.

Rozs iránzata szilárd, ára 5.85—5.90 Budapestben.

Tengeri és árpa iránzata nyugodt és csekély forgalom Zab iránzata szilárd. Elkelt 100 q. 6 frton.

II. Határidőüzlet. Amerikában a készletek apadóban vannak, a miért 1 centes árjavulást jelentett, minek folytán nálunk is emelkedtek az árak néhány krral. Különösen szilárd volt a rozs, melynek ára vételek folytán 4—5 krral javultak.

Előfordult kötések: buza őszre 6.41—6.51 frt, rozs őszre 5.90—5.96 frt, tengeri 1896. máj.—júniusra 4.48—4.55 frton, zab őszre 5.68—5.77 frt, káposzta-repce szeptemberre 11.—11.10 forinton.

Zárlatkor maradtak: buza őszre 6.51—6.52 frt, buza tavaszra 6.84—6.85 frt, rozs őszre 5.95—5.96 frt, rozs tavaszra 6.18—6.20 frt, tengeri októberre—novemberre 5.58—5.60 frt, tengeri 1896. május—júniusra 4.54—4.56 frt, zab őszre 5.77—5.78 frt, zab tavaszra 5.97—5.98 frt, káposzta-repce szeptemberre 9.50—9.55 frt, káposzta-repce augusztus—szeptemberre 10.05—11.10 frt.

Sertés-üzlet.

Köbánya, okt. 17. Készlet: 18.794 drb. Urasági öreg nehéz I. rendű: 56—57 kr.; közép: 54—55 kr.; Fialat nehéz: 54—55 kr.; Fialat közép 54—55 kr.; Fialat könnyű 00—00 kr.; Szerbiai nehéz 53—54 kr.; közép 53—54 kr.; könnyű 00—00 kr.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. október 18-án.

Magyar aranyjáradék 4%	—	—	—	—	120.50
Magyar koronajáradék	—	—	—	—	99.20
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 $\frac{1}{2}$ %	—	—	—	—	124.25
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 $\frac{1}{2}$ %	—	—	—	—	101.—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	121.25
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	97.75
Italmérségi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	100.75
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	—	—	—	—	97.75
Magyar nyereséj sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	161.50
Tiszszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	—	—	145.—
Osztrák járadék papírban	—	—	—	—	100.50
Osztrák járadék ezüstben	—	—	—	—	100.75
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	—	121.50
Osztrák korona járadék	—	—	—	—	101.25
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	—	—	152.—
Osztrák-magyar bankrészvény	—	—	—	—	1000.55
Magyar hitelbank részvény	—	—	—	—	483.25
Osztrák hitelintézet részvény	—	—	—	—	398.75
Osztrák-magyar államvasúti részvény	—	—	—	—	396.—
20 frankos arany (Napoleond'or)	—	—	—	—	954.—
Német birodalmi márká	—	—	—	—	58.80
London vista	—	—	—	—	120.05
Paris vista	—	—	—	—	47.55
20 márkás arany	—	—	—	—	11.76